

Maandstatistiek van de bevolking

Jaargang 50 – augustus 2002

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2001–2002	= 2001 tot en met 2002
2001/2002	= het gemiddelde over de jaren 2001 tot en met 2002
2001/'02	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2001 en eindigend in 2002
1991/'92–2001/'02	= boekjaar enzovoort, 1991/'92 tot en met 2001/'02

In geval van afronding kan het voorkomen, dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.
Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair Bedrijf

Ontwerp omslag

WAT Ontwerpers Utrecht

Inlichtingen

Tel.: (045) 570 70 70
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek
Voorburg/Heerlen, 2002.
Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudiging voor eigen gebruik
of intern gebruik is toegestaan.

Prijzen excl. administratie- en
verzendkosten
Abonnementsprijs: € 109,50
Prijs per los nummer: € 12,50
Kengetal: B-15
ISSN 0024-8711

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

Artikelen

Stellen die uitstellen	4
Weduwen en weduwnaars: trends in sterfte onder echtparen	8
Sterfte aan kanker ruim een kwart van de totale sterfte	11
Verhuizingen vanwege veranderingen van de huishoudenssamenstelling	14

Jaarcijfer

Bevolkingsstatistieken in StatLine	18
Huishoudensstatistiek, 1 januari 2002*	21

Maandcijfers juni 2002 25

Bevolking, stand en dynamiek	26
Levendgeborenen naar legitimiteit en rangnummer (uit de moeder)	26
Overledenen naar leeftijd en geslacht	27
Buitenlandse migratie naar geboorteland	28
Asielaanvragen naar land van nationaliteit	30

Inhoudsopgave augustus 1997–augustus 2002 31

Artikelen

Stellen die uitstellen

Jan Latten en Erna Hooghiemstra¹⁾

Hoewel de beslissing om kinderen te krijgen meestal door twee partners wordt genomen, richt het onderzoek naar aspecten van deze beslissing zich vaak alleen op vrouwen. Er bestaat dan ook een toenemende behoefte om zowel vrouwen als mannen te betrekken in onderzoeksontwerp en analyse. De hier gepresenteerde verkennende analyse geeft een statistische beschrijving van de inbreng van beide partners in de beslissing. Hoog opgeleide vrouwen krijgen relatief laat kinderen, maar dit uitstel varieert met het opleidingsniveau van de man: de duur van het uitstel neemt toe met diens opleidingsniveau. Ook de combinatie van een laag opgeleide vrouw en een kerkelijke man, of een man die vindt dat kinderen krijgen vanzelfsprekend is of dat je niet veel vrijheid inlevert als je kinderen hebt, hangt samen met relatief jong moederschap.

1. Inleiding

Sinds de jaren zeventig hebben vrouwen in Nederland op steeds hogere leeftijd hun eerste kind gekregen. Destijds was het nog vrij uitzonderlijk dat een vrouw pas na haar dertigste voor het eerst moeder werd, maar inmiddels is het zeer gangbaar geworden. In drie decennia is de gemiddelde leeftijd van de moeder bij de geboorte van haar eerste kind gestegen van 24 naar 29 jaar (De Graaf en Sprangers, 1999). Nederland is niet uniek in deze ontwikkeling. Vrijwel overal ter wereld is de leeftijd waarop vrouwen moeder worden toegenomen, maar in Nederland ligt deze leeftijd wel hoger dan in de meeste andere landen. Binnen de Europese Unie, waar moeders al ouder zijn dan in andere werelddelen, zijn alleen vrouwen in het Verenigd Koninkrijk, Griekenland en Spanje nog iets ouder bij de geboorte van hun eerste kind.

Deze toegenomen leeftijd bij de geboorte van het eerste kind heeft te maken met diverse andere aspecten van de levensloop. Enerzijds is er een samenhang met de inspanningen van vrouwen om nog vóór de komst van het eerste kind vorm te geven aan hun arbeidscarrière. Niet alleen wat betreft sociale emancipatie, maar ook wat betreft economische onafhankelijkheid zijn aan uitstel dan ook positieve gevolgen verbonden. Anderzijds brengt uitstel een aantal risico's met zich mee. Zo wordt door het uitstel de kans op zwangerschap verkleind en die op complicaties tijdens de zwangerschap vergroot. Behalve dat dit voor de personen in kwestie problematisch is, brengt dit ook maatschappelijke kosten met zich mee, onder meer op medisch terrein. Een ander punt van aandacht vormt het feit dat de fase waarin mensen jonge kinderen hebben, samenvalt met een fase waarin de arbeidsloopbaan van beide ouders maximale aandacht vraagt. De levensfase tussen de 30 en 40 jaar wordt dan ook wel 'het spitsuur van het leven' genoemd (SER, 2001). Sommige ouders van jonge kinderen worden daarbij ook nog eens geconfronteerd met het achteruitgaan van de gezondheid van hun eigen ouders. Degenen die belast zijn met een dergelijke dubbele zorgtaak, worden dan ook wel aangeduid als 'sandwichgeneratie'. Door uitstel van het eerste kind neemt bovendien de kans op kinderloosheid en op een kleiner dan gewenst gezin toe.

Er is de laatste jaren nogal wat onderzoek verricht naar de oorzaken waardoor het moment van geboorte van het eerste kind wordt uitgesteld. Verklaringen worden doorgaans gevonden in het gestegen onderwijsniveau en de verlenging van de onderwijstduur van vrouwen. Ook is er een samenhang met andere kenmerken van vrouwen, zoals de toegenomen oriëntatie op betaalde arbeid, het afgenomen belang van moederschap en de sterkere wens om pas aan kinderen te beginnen als er voldoende bestaanszekerheid is (Beets, 1997). Van al deze verklaringen is de stijging van het onderwijsniveau de belangrijkste. Volgens een recente studie van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) kan in Nederland ongeveer de helft van de stijging van de leeftijd bij het krijgen van het eerste kind in Nederland worden toegeschreven aan de factor opleiding (Beets e.a., 2001).

Opvallend aan het onderzoek naar achtergronden van uitstel van moederschap is de eenzijdige aandacht voor factoren die een rol spelen bij de vrouw. Een onderbelicht aspect van het uitstel is dat het besluit om een kind te krijgen in de meeste gevallen door zowel moeder als vader wordt genomen. Onderzoek in het buitenland heeft aangetoond dat inzicht in de interactie tussen partners ook daadwerkelijk bijdraagt aan een beter inzicht in beslissingen met betrekking tot het krijgen van kinderen (Morgan, 1985; Thomson, 1990; Thomson 1997; Thomson en Hoem, 1998; Thomson, 2000).

In Nederland is tot op heden weinig bekend over de invloed van de man op het uitstel van het eerste kind, en over de interactie die hierover binnen huishoudens plaatsvindt. De Nederlandse Gezinsraad (NGR) heeft onlangs een beperkt kwalitatief onderzoek uitgevoerd waaruit bleek dat bij veel paren de vrouw eerder een kind wenst te krijgen dan de man. Nadat zij de wens heeft geuit, vindt een periode van overweging plaats. De uiteindelijke beslissing valt doorgaans op een later moment dan de vrouw aanvankelijk wilde. Uitstel, zo concludeert de NGR, wordt deels veroorzaakt door de twijfelende houding van de man en door de manier waarop het interactieproces verloopt (NGR, 2000).

Dat de stem van mannen telt bij de besluitvorming over het krijgen van kinderen kan ook worden opgemaakt uit het recentelijk verschenen proefschrift van Jansen (2002). In haar onderzoek staat de relatie tussen ouderschap en waardenoriëntaties (niet-religieuze oriëntatie en postmaterialistische waarden, zoals behoefte aan zelfontplooiing) centraal. Uit de resultaten blijkt dat bij de totstandkoming van de keuze om kinderen te krijgen de waardenoriëntatie van de man, naast die van de vrouw, een rol van betekenis speelt. Volgens Jansen wordt er over het krijgen van kinderen onderhandeld tussen vrouwen en mannen, en zoeken partners uiteindelijk naar een gulden middenweg, een oplossing dus waarmee beiden zich kunnen verenigen. Of een dergelijk interactieproces ook het moment van kinderen krijgen beïnvloedt, heeft Jansen niet onderzocht. Wel toont ook haar onderzoek nog eens expliciet aan dat zowel kenmerken van de vrouw als van haar partner een rol spelen in het besluitvormingsproces over het krijgen van kinderen.

¹⁾ Erna Hooghiemstra is werkzaam bij de Nederlandse Gezinsraad (NGR).

Dat mannen en vrouwen samen de beslissing nemen over het *moment* van ouderschap is een logisch gevolg van de afnemende vanzelfsprekendheid om kinderen te krijgen enerzijds en een veranderende rolverdeling binnen huishoudens anderzijds. Uiteraard is ook van belang dat het pas sinds een paar decennia mogelijk is de komst van kinderen met een grote mate van efficiëntie te plannen. Uit het Onderzoek Gezinsvorming 1998 van het CBS blijkt dat driekwart van de 18–52-jarigen het oneens is met de stelling dat het, in het algemeen, vanzelfsprekend is kinderen te willen. De arbeidsparticipatie van vrouwen met kinderen is de laatste decennia sterk toegenomen, en uit tijdsbestedingonderzoeken blijkt dat mannen steeds meer zorg- en opvoedingstaken op zich nemen (Breedveld e.a., 2001). Daarbij komt ook een verandering van de invulling van de vaderrol. Die heeft in de loop van de tijd een affectiever karakter gekregen (Knijn, 1997; Jacobs, 1998). Over het krijgen van kinderen, zo blijkt hieruit, wordt steeds bewuster nagedacht, zowel door vrouwen als door mannen.

Onderzoek naar het tijdstip van ouderschap waarin zowel de kenmerken van de vrouw als die van de man zijn betrokken, is – afgezien van het promotieonderzoek van Jansen – nauwelijks gedaan. Het Onderzoek Gezinsvorming 1998 (OG '98), waarin partners zijn ondervraagd, biedt de mogelijkheid om een analyse te verrichten met het paar als onderzoekseenheid. In de volgende paragrafen wordt beschreven in hoeverre kenmerken van de man (naast die van de vrouw) en kenmerken van het paar bijdragen aan de statistische verklaring van uitstel van ouderschap.

2. Uitstel

Stijging van de leeftijd waarop vrouwen hun eerste kind krijgen en uitstel van de beslissing om kinderen te willen worden vaak als synoniemen gebruikt. Toch hoeft het niet om hetzelfde te gaan. Met uitstel kan worden bedoeld op het verplaatsen van een eenmaal genomen beslissing naar een later moment. Over het moment waarop de wens om kinderen te krijgen zich voor het eerst voordoet, is geen informatie. Wel zijn er gegevens over de leeftijd waarop men het eerste kind heeft gekregen. Omdat de gemiddelde leeftijd van het eerste moederschap sinds midden jaren zeventig voortdurend is toegenomen, is er geen vast leeftijdscriterium gebruikt voor alle opeenvolgende generaties. Per 5-jaarsgeneratie is telkens de gemiddelde leeftijd berekend.

Deze gold voor elke betreffende generatie als referentie om een onderscheid te maken tussen jonge, gemiddelde en oudere moeders. De ouder dan gemiddelde moeders vormen telkens de uitstellers. Bij de uitstelmoeders zijn ook meegeteld de vrouwen die ouder zijn dan de gemiddelde leeftijd, nog geen kinderen hebben maar aangeven nog kinderen te willen. In het partnerbestand bevonden zich 660 jonge moeders, 580 gemiddelde moeders en 800 uitstellers: moeders die bij hun eerste kind ouder waren dan gemiddeld en nog kinderloze vrouwen boven die leeftijd die nog kinderen verwachten te krijgen/nog kinderen willen.

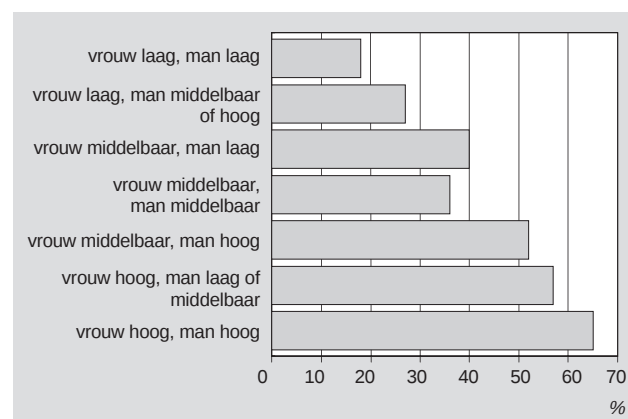
De vraag waarop hier antwoord wordt gezocht is in hoeverre het uitstelgedrag van betreffende vrouwen, behalve met hun eigen kenmerken, samenhangt met die van hun partner. Paragraaf 3 beschrijft of uitstel van ouderschap onder andere samenhangt met de mate waarin partners wat betreft enkele persoonlijke kenmerken en attitudes op elkaar lijken. In paragraaf 4 staat de vraag centraal in hoeverre kenmerken en attitudes van de partner bijdragen aan de statistische verklaring van het uitstel van moederschap.

3. Kinderen krijgen: een gezamenlijke beslissing?

Behalve achtergrondkenmerken als het opleidingsniveau, lijken ook attitudes ten aanzien van het krijgen van kinderen, van ouderschap en van partnerrelaties een belangrijke rol te spelen (Wijzen, 2002; Jansen 2002). Met de beschikbare OG-data wordt hier nagegaan hoe de combinaties van kenmerken van vrouw en man samenhangen met het moment van geboorte van het eerste kind.

De *grafiek* laat zien dat vrouwen die zelf hoog zijn opgeleid en een partner hebben die ook hoog is opgeleid, de grootste kans op uitstel van hun eerste kind hebben (65%). Tegenovergesteld is de situatie als beide partners laag zijn opgeleid: onder die paren bevindt zich het kleinste aandeel 'uitstellers' (18%). Het algemene patroon, waarbij een hogere opleiding het uitstel verhoogt, wordt echter stelselmatig beïnvloed door de combinatie van opleidingsniveaus. Als hoog opgeleide vrouwen een partner hebben die minder hoog is opgeleid, wordt de kans op laat moederschap kleiner (57%). Als laag opgeleide vrouwen een partner hebben die hoog is opgeleid, wordt de kans op laat moederschap juist weer groter (27%). De resultaten geven weer dat uitstel van moederschap niet alleen afhankelijk is van het opleidingsniveau van de vrouw, maar ook van het opleidingsniveau van de man: de combinatie is meer bepalend dan het individuele niveau.

Aandeel stellen dat het eerste kind heeft uitgesteld naar combinatie van opleidingsniveaus

In het OG '98 zijn beide partners afzonderlijk ondervraagd over hun kerkelijkheid en hun standpunt ten opzichte van een aantal uitspraken. De resultaten in de *staat* geven weer hoe de combinatie van de attitude/kerkelijkheid van de man en de vrouw samenhangt met de vraag of de geboorte van het eerste kind wordt uitgesteld. Uitstel komt het minst voor als beide partners relatief traditionele attitudes hebben (de man zou kostwinner moeten zijn, kinderen zijn vanzelfsprekend, kinderen beperken de vrijheid niet, gericht zijn op zoveel mogelijk samendoen) en als beiden kerkelijk zijn. De partners die beiden een moderne houding hebben ten aanzien van genoemde zaken behoren daarentegen het vaakst tot de 'uitstelouders'. Interessant is de situatie van de partners die het niet met elkaar eens zijn. Als slechts één van de partners een traditionele houding aanneemt, zo laten de resultaten zien, dan leidt dit tot meer uitstel dan als beiden traditioneel zijn ingesteld. Als slechts één partner modern georiënteerd is, leidt dit tot minder uitstel dan als beiden modern georiënteerd zijn. De resultaten laten heel duidelijk zien dat de mate van uitstel van ouderschap mede afhangt van de combinatie van de attitudes van de partners. Uitstelgedrag van paren met uiteenlopende standpunten benadert bij een aantal kenmerken het uitstelgedrag van de paren waarvan beide partners 'modern' zijn. Gebrek aan overeenstemming leidt blijkbaar ook tot uitstel. Niet alleen de eigen houding is medebepalend voor uitstel, maar ook die van de partner. Een overeenkomstig effect is zichtbaar bij kerkelijke gezindte. Als beiden zich rekenen tot een kerkelijke gezindte of levensbeschouwelijke groepering stellen ze ouderschap het minst uit (35%) tegen 44% bij de niet kerkelijken.

4. Invloed van de mannelijke partner op het uitstel

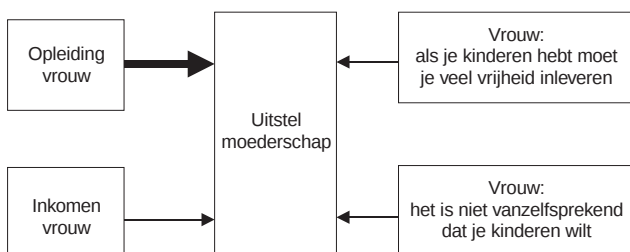
Om de mate waarin kenmerken van de man bijdragen aan de statistische verklaring van het uitstel te kwantificeren, zal eerst een model worden opgesteld waarin alleen kenmerken van de vrouw zijn opgenomen. Vervolgens wordt het uitstel geschat met behulp

Staat**Aandeel stellen dat het eerste kind heeft uitgesteld naar attitude**

	Beide partners zijn het eens met de stelling (traditioneel)	Een van beide partners is het eens met de stelling	Geen van beide partners is het eens met de stelling (modern)
	%		
In een gezin zou de man kostwinner moeten zijn en zou de vrouw voor huishouden en kinderen moeten zorgen	25	29	44
Het is vanzelfsprekend dat je kinderen wilt	18	33	45
Als je kinderen hebt hoe je niet veel vrijheid in te leveren	34	38	41
Partners moeten ernaar streven om zoveel mogelijk samen te doen	35	44	50

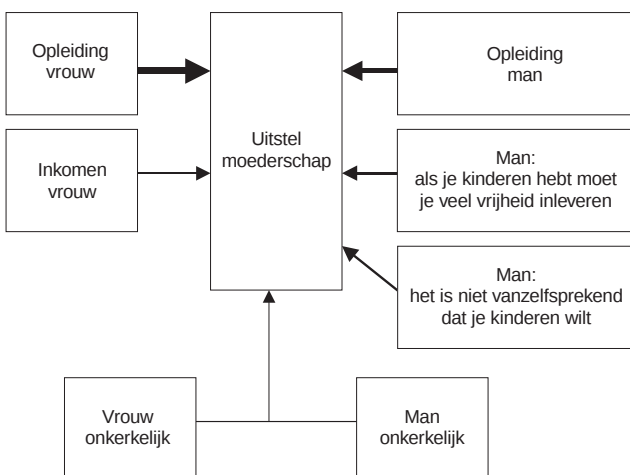
van een gecombineerd model, een model waarin de achtergrondkenmerken van beide partners zijn opgenomen.

Uit het model met uitsluitend kenmerken van de vrouw blijkt opleidingsniveau het belangrijkste kenmerk te zijn waarmee de kans op uitstel van ouderschap kan worden voorspeld (*schema 1*). Naast een hoog opleidingsniveau draagt ook een hoog eigen inkomen en instemming met de stellingen dat kinderen de vrijheid beperken en niet vanzelfsprekend zijn, bij aan uitstel van ouderschap.

Schema 1. Vrouwmodel*

* Achtergrondkenmerken verklaren 13% van variantie.
Pijldikte correspondeert met de sterkte van de samenhang.

In een aantal vervolganalyses zijn niet alleen kenmerken van de vrouw, maar ook kenmerken van haar partner betrokken. Daarbij is ook gebruik gemaakt van een model met uitsluitend kenmerken van de partner, om de belangrijkste variabelen voor een gecombineerd model te selecteren. Daarmee is uiteindelijk een zo spaarszaam mogelijk model gerealiseerd, waarin zowel kenmerken van de vrouw als van de man voorkomen (*schema 2*).

Schema 2. Combinatiemodel*

* Achtergrondkenmerken verklaren 17% van variantie.
Pijldikte correspondeert met de sterkte van de samenhang.

Uit dit model blijkt ten eerste dat uitstel van ouderschap statistisch beter te voorspellen is als niet alleen met kenmerken van de vrouw rekening wordt gehouden, maar ook met sommige kenmerken van de man (R-kwadraat is groter dan in het model met uitsluitend kenmerken van de vrouw). In beide modellen is het opleidingsniveau van de vrouw het voornaamste verklarende kenmerk. Een belangrijke toegevoegde waarde voor de statistische voorspelling van het uitstelgedrag vormt echter het opleidingsniveau van de man. Verder blijkt dat de attitude van de man ten aanzien van de vanzelfsprekendheid van kinderen sterker samenhangt met uitstel dan de attitude van de vrouw ten aanzien van dezelfde kwestie. Ouderschap wordt meer uitgesteld als de man kinderen *niet* als een vanzelfsprekend onderdeel van het leven beschouwt. Als vrouwen kinderen niet vanzelfsprekend vinden, heeft dit veel minder gevolgen voor het moment van moederschap. Ook valt op dat als de man meent dat kinderen de vrijheid beperken, dit leidt tot uitstel van ouderschap, terwijl de mening van de vrouw hierover (nu in het gecombineerde model) geen statistische samenhang laat zien.

5. Conclusie

In moderne relaties speelt communicatie, ook over de vraag *of* en *wanneer* er kinderen komen, een steeds belangrijker rol. Kinderen krijgen is niet langer voor beide partners vanzelfsprekend en heeft door veranderende rolverhoudingen invloed op de tijdbesteding van zowel vrouwen als mannen. Stellen zijn steeds meer geneigd het moment van kinderen krijgen uit te stellen. De leeftijd waarop vrouwen gemiddeld hun eerste kind krijgen, is in enkele decennia ongeveer vijf jaar gestegen. Dit brengt nieuwe maatschappelijke vraagstukken, onder meer met betrekking tot de hiermee samenhangende gezondheidsrisico's, met zich mee. Het is dan ook van belang te weten waarmee het uitstel precies samenhangt.

In onderzoek naar de achtergronden van uitstel worden doorgaans alleen kenmerken van de vrouw betrokken. Maar uiteraard geldt, ook hier: 'it takes two to tango'. In dit artikel is daarom getracht statistisch te kwantificeren hoe bepaalde kenmerken van de partner bijdragen aan uitstel van ouderschap. Daaruit blijkt dat verschillende combinaties van kenmerken van vrouw en man in meerdere of mindere mate uitstel tot gevolg hebben. Dit is een verbreding, maar ook een bevestiging, van de door Jansen (2002) geformuleerde 'gouden middenweg'-hypothese, met betrekking tot de mate waarin waarden van beide partners elkaar beïnvloeden bij de besluitvorming. Bovendien is aangetoond dat het opleidingsniveau van de man en een aantal attitudeën van de man bijdragen aan de verklaring van uitstel. Hiermee lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat het wenselijk is om in onderzoek naar het uitstel van ouderschap niet alleen kenmerken van de vrouw, maar ook die van de man te betrekken.

Literatuur

Beets, G., 1997, Uitgesteld ouderschap: een literatuurstudie. Working paper 1997/8, NIDI, Den Haag.

Beets, G., A. Dourleijn, A. Liefbroer en K. Henkens, 2001, De timing van het eerste kind in Nederland en Europa. NIDI, Den Haag.

Breedveld, K., A. van den Broek, J. de Haan, J. de Hart, F. Huysmans en D. Niggebrugge, 2001, Trends in de tijd: een schets van recente ontwikkelingen in tijdsbesteding en tijdsordening. Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.

Graaf, A. de en A. Sprangers, 1999, Older mothers, fewer children. In: J. Garssen, e. a. (red.), Vital events. Past, present and future of the Dutch population, p. 51–65. Statistics Netherlands, Voorburg/Heerlen.

Jacobs, M., 1998, Vaders in spe. Over de kinderwens van mannen en hun voorstelling van het vaderschap. Proefschrift. Katholieke Universiteit Brabant, Tilburg.

Jansen, M., 2002, Waardenoriëntaties en partnerrelaties: Een panelstudie naar wederzijdse invloeden. Proefschrift. Universiteit Utrecht, Utrecht.

Knijp, T., 1997, Keuze voor en beleving van moederschap en vaderschap. In: M. Niphuis-Nell (red.), Sociale Atlas van de Vrouw, deel 4: primaire leefvormen, blz. 223–244. Sociaal en Cultureel Planbureau, Rijswijk.

Morgan, S.P., 1985, Individual and couple intentions for more children: a research note. Demography, 22 (1985), p. 125–132.

NGR, 2000, Gedeelde Keuzen. Nederlandse Gezinsraad, Den Haag.

SER, 2001, Levensloopbanen: gevolgen van veranderende arbeidspatronen. Rapport van de Commissie Sociaal-Economische Deskundigen. Sociaal Economische Raad, Den Haag.

Thomson, E., 1990, Two into one: Structural modes of couple behavior. In: T.W. Draper en A.C. Marcos (eds.), Family variables: conceptualization, measurement and use, p. 129–142. Sage, Newbury Park.

Thomson, E., 1997, Couple childbearing desires, intentions and births. Demography, 34 (1997), p. 343–354.

Thomson, E., 2000, Motherhood, fatherhood and partners' values. Paper presented at contactforum: Value orientations and life cycles decisions. Royal Academy, 4/5 september. Brussels.

Thomson, E. en J.M. Hoem, 1998, Couple childbearing plans and births in Sweden. Demography, 35 (1998), p. 315–322.

Wijsen, C., 2002, Timing children at a later age: Motivational, behavioural and socio-cultural differentials in the individual decision making process of older mothers. Proefschrift. Universiteit van Amsterdam, Amsterdam.

Weduwen en weduwnaars: trends in sterfte onder echtparen

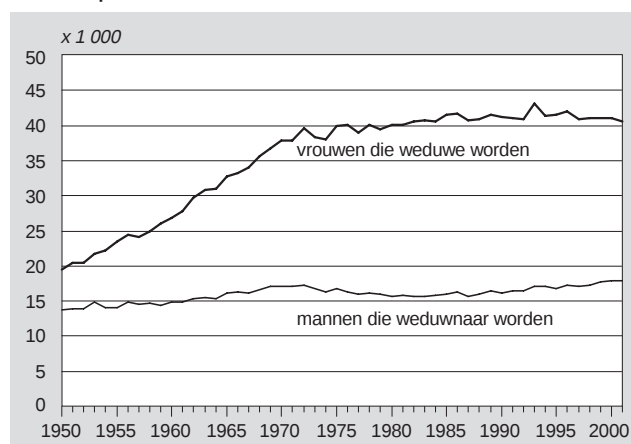
Maarten Alders

Jaarlijks worden ongeveer 40 duizend gehuwde vrouwen weduwe en 15 tot 18 duizend gehuwde mannen weduwnaar. Dit betekent dat jaarlijks in 17 op de duizend echtparen een van beide partners komt te overlijden. In 12 gevallen is het de vrouw die weduwe wordt. De meeste huwelijken hebben een lang bestaan. Van de huwelijken die in 2001 door overlijden van een van de partners werden ontbonden, duurde twee derde 40 jaar of langer. Verweduwdde personen hebben een hoger sterfterisico dan zij die nog gehuwd zijn.

Jaarlijks verliezen 60 duizend personen hun partner door sterfte

Jaarlijks worden bijna 60 duizend gehuwde mannen en vrouwen weduwnaar of weduwe. In 2001 werden bijna 18 duizend gehuwde mannen weduwnaar en 41 duizend gehuwde vrouwen weduwe (grafiek 1). Verweduwing komt dus het vaakst onder vrouwen voor. Het jaarlijks aantal gehuwde vrouwen dat weduwe wordt, schommelt al sinds de jaren zeventig rond de 40 duizend. Tot begin jaren zeventig was nog sprake van een sterke toename. Tussen 1950 en 1970 verdubbelde het aantal vrouwen dat weduwe werd. Een van de oorzaken hiervan was de sterke toename van het aantal (oudere) echtparen in deze periode. Het aantal echtparen nam tussen 1950 en 1970 toe van 2,1 miljoen tot 3,1 miljoen. Daarna steeg het aantal veel minder snel, tot 3,5 miljoen in 2001. Een andere oorzaak van de sterke toename van het aantal vrouwen dat in de jaren vijftig en zestig weduwe werd, was de ongunstige ontwikkeling van sterfte onder mannen in deze periode. Mede door het rookgedrag van mannen was in de jaren zestig sprake van een daling van de levensverwachting. Het jaarlijks aantal gehuwde mannen dat weduwnaar wordt, ligt sinds begin jaren zestig tussen de 15 duizend en 18 duizend. Hoewel het aantal echtparen vóór 1970 sterk groeide, nam het aantal mannen dat weduwnaar werd nauwelijks toe. Een mogelijke verklaring hiervoor is de gunstige ontwikkeling van sterfte onder vrouwen in deze periode. Hierdoor verloren naar verhouding minder mannen hun echtgenote dan andersom.

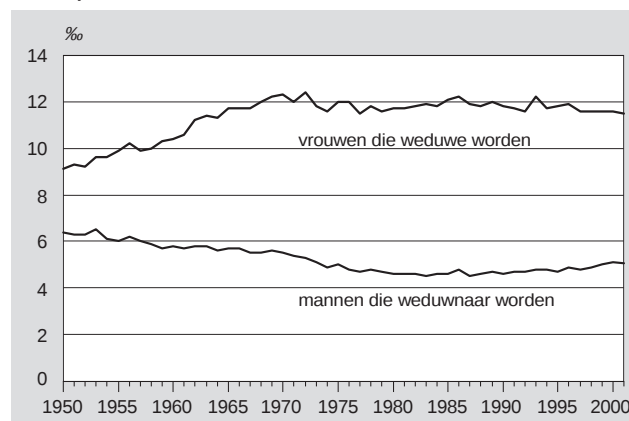
1. Aantal personen dat weduwe of weduwnaar wordt

Om het effect van veranderingen in het aantal echtparen op het aantal personen dat verweduwd uit te schakelen, is het zinvol om het aantal personen dat verweduwd te relateren aan het aantal echtparen. In 2001 kwam in bijna 17 op de duizend echtparen een van beide partners te overlijden. Sinds 1970 komt jaarlijks in on-

geveer 12 op de duizend echtparen de man te overlijden en wordt de vrouw dus weduwe (grafiek 2). Bij 5 op de duizend echtparen komt de vrouw te overlijden. Vóór 1970 was er mede door de ongunstige ontwikkelingen van de sterfte onder mannen nog sprake van een toenemend aandeel vrouwen dat weduwe werd. Het aantal vrouwen dat weduwe werd, steeg dus iets sneller dan het aantal echtparen. Het aandeel mannen dat weduwnaar wordt, laat tot 1980 een geleidelijke daling zien. De gestage toename van de levensverwachting van vrouwen in deze periode is hiervoor een mogelijke verklaring. Na 1980 neemt het aandeel mannen dat weduwnaar wordt weer enigszins toe.

2. Aandeel personen dat weduwe of weduwnaar wordt per duizend echtparen

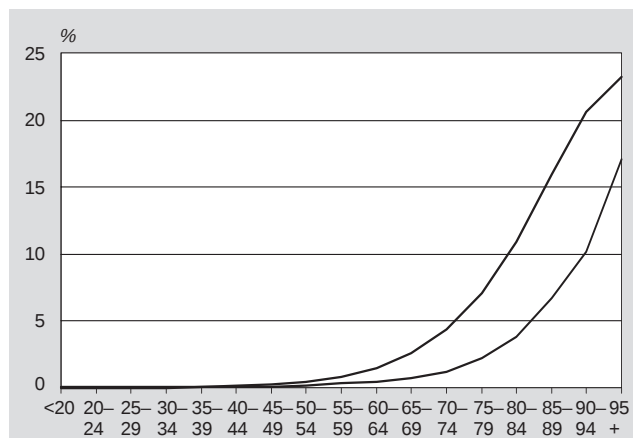

Kans op verweduwing neemt toe met leeftijd en huwelijksduur

Vanzelfsprekend zijn het vooral oudere mensen die de grootste kans hebben hun partner verliezen. Tot ongeveer 70-jarige leeftijd komt verweduwing niet vaak voor. In 2001 werd iets meer dan één procent van de 70–74-jarige gehuwde mannen weduwnaar, ruim 4 procent van de gehuwde vrouwen werd weduwe (grafiek 3). Boven deze leeftijd neemt de kans om weduwe of weduwnaar te worden snel toe. Zo verloor in 2001 ruim één op de vijf gehuwde vrouwen van 90 jaar of ouder hun echtgenoot. Mannen hebben een kleinere kans om weduwnaar te worden. Dit komt doordat vrouwen gemiddeld ouder worden dan mannen. Gemiddeld zijn vrouwen die weduwe worden 69 jaar. Mannen die weduwnaar worden zijn iets ouder: 71 jaar. Dat de gemiddelde leeftijd voor mannen iets hoger is, komt doordat de man in het echtpaar meestal de oudste is.

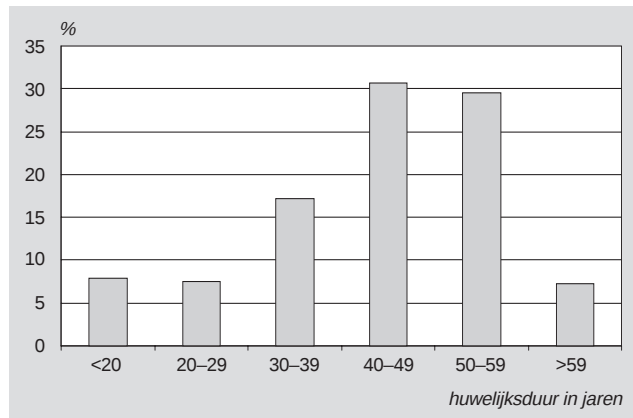
De meeste echtparen hebben samen een lange toekomst voor de boeg. Van de bijna 60 duizend echtparen die in 2001 te maken kregen met het overlijden van een van beide partners, was minder dan 8 procent korter dan 20 jaar gehuwd (grafiek 4). Ongeveer een derde van de echtparen was tussen de 40 en 50 jaar gehuwd en een bijna even groot deel tussen de 50 en 60 jaar. Iets meer dan 7 procent was zelfs 60 jaar of langer gehuwd. In totaal betrof het in tweederde van de gevallen dus huwelijken die al 40 jaar of langer bestonden. Gemiddeld duurden de huwelijken ongeveer 43 jaar voordat in 2001 een van de partners kwam te overlijden. Opgemerkt moet worden dat bij deze cijfers geen rekening is gehouden het effect van echtscheiding. Daardoor hebben echtparen gemiddeld toch een kortere toekomst voor de boeg.

3. Aandeel personen dat verweduwt naar leeftijd, 2001

Dat veel echtparen een lange geschiedenis hebben, blijkt ook uit cijfers over huwelijksjubilea. Op 1 januari 2001 waren er 150 duizend echtparen die hun 50-jarig jubileum al achter de rug hadden. Bijna 14 duizend paren waren 60 jaar of langer gehuwd en ruim 200 paren 70 jaar of langer.

4. Aandeel ontbonden huwelijken door overlijden naar huwelijksduur, 2001

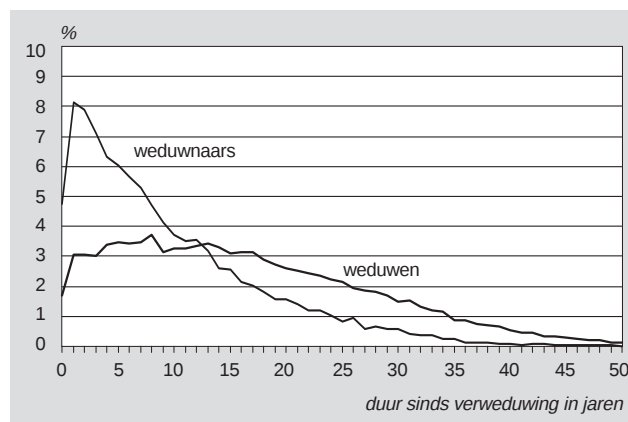
Sterfte onder weduwen en weduwnaars

In 2001 overleden 41 duizend weduwen en 14 duizend weduwnaars. Afgezien van het verschil in aantallen tussen mannen en vrouwen, is er ook een groot verschil naar duur sinds verweduwing. Zo was ongeveer 5 procent van de overleden weduwnaars in datzelfde kalenderjaar weduwnaar geworden (*grafiek 5*). Ruim 8 procent was het vorige kalenderjaar weduwnaar geworden. Ruim de helft van de weduwnaars die in 2001 overleden waren zeven jaar of korter verweduwd, bij de weduwen slechts een kwart. Dit verschil heeft onder meer te maken met de leeftijd waarop mannen weduwnaar worden. Mannen zijn relatief oud als ze hun echtgenote verliezen.

Uit *grafiek 5* mag niet worden geconcludeerd dat weduwnaars die pas kort geleden weduwnaar zijn geworden een hoger sterfterisico hebben dan mannen die langer geleden weduwnaar zijn geworden. De leeftijd waarop een man weduwnaar is geworden, speelt, zoals gezegd, namelijk een belangrijke rol. Om goed inzicht te krijgen in sterfterisico's na verweduwing kan gebruik worden gemaakt van overlevingstafels. Uit eerder onderzoek (De Jong, 2002) is al gebleken dat weduwen en weduwnaars een hoger sterfterisico hebben dan gehuwde personen. Deze sterfterisico's worden berekend met behulp van een meerdimensionale overlevingstafel. Deze overlevingstafels houden onder meer rekening met de mogelijkheid dat verweduwde personen opnieuw in het huwelijk treden. Berekend kan worden dat de resterende levensverwachting van 50-jarige gehuwde mannen ongeveer 1,5 jaar hoger

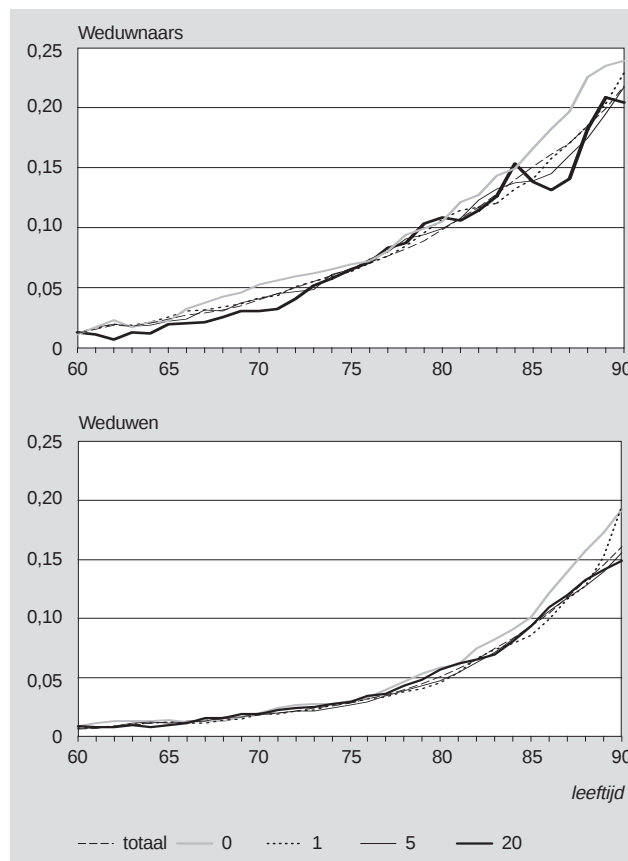
is dan voor verweduwde mannen. Deze hogere levensverwachting van gehuwde personen kan onder meer worden verklaard door de relatief gezonde levensstijl van gehuwde personen en de aanwezigheid van een verzorgende partner in geval van ziekte.

5. Overleden weduwen en weduwnaars naar duur sinds verweduwing, 2001

Verweduwde mannen en vrouwen hebben dus een verhoogd sterfterisico. Een aansluitende vraag is of zij die pas onlangs zijn verweduwd een hoger sterfterisico hebben dan zij die al veel langer weduwe of weduwnaar zijn. Hiertoe zijn leeftijdsspecifieke sterftequotiënten van weduwen en weduwnaars naar duur sinds verweduwing berekend. *Grafiek 6* suggereert dat mannen en vrouwen ouder dan 85 jaar die in de periode 1998–2000 zijn verweduwd (duur weduwstaat is 0 jaar) een iets hogere sterftekans hebben dan mannen en vrouwen van dezelfde leeftijd die al langer geleden zijn verweduwd. Bedacht moet worden dat de sterftekans bij een weduwstaat van 0 jaar personen betreft die in

6. Sterftekansen³⁾ voor weduwnaars en weduwen naar duur sinds verweduwing, 1998–2000

³⁾ 3-punt gemiddelde.

hetzelfde kalenderjaar verweduwen en vervolgens overlijden. Als wordt verondersteld dat personen gemiddeld halverwege het jaar verweduwen, heeft de sterftekans die dan wordt berekend betrekking op een periode van een half jaar. Om een vergelijking met de overige sterftequotiënten, gebaseerd op een heel jaar, mogelijk te maken, zijn de sterftequotiënten bij een duur van de weduwstaat van 0 jaar met twee vermenigvuldigd. Hierbij wordt dus verondersteld dat de sterftekans in het eerste halfjaar na verweduwing gelijk is aan de kans in het tweede halfjaar.

46 echtparen overleden op dezelfde dag

Omdat in de sterftestatistiek de exacte sterftedatum van overleden personen bekend is, kan op de dag nauwkeurig de duur tussen

het moment van overlijden van de eerste partner in een echtpaar en dat van de tweede partner worden bepaald. In de voorgaande paragraaf is al gekeken naar deze sterfte-intervallen in hele jaren. Een bijzonder geval van sterfte-intervallen betreft echtparen die op dezelfde dag zijn overleden. In 2001 zijn bij 46 echtparen de man en de vrouw op dezelfde dag overleden. Te denken valt aan slachtoffers van verkeersongelukken.

Literatuur

De Jong, A., 2002, Gehuwden leven het langst. Maandstatistiek van de bevolking, juni 2002, blz. 4–8.

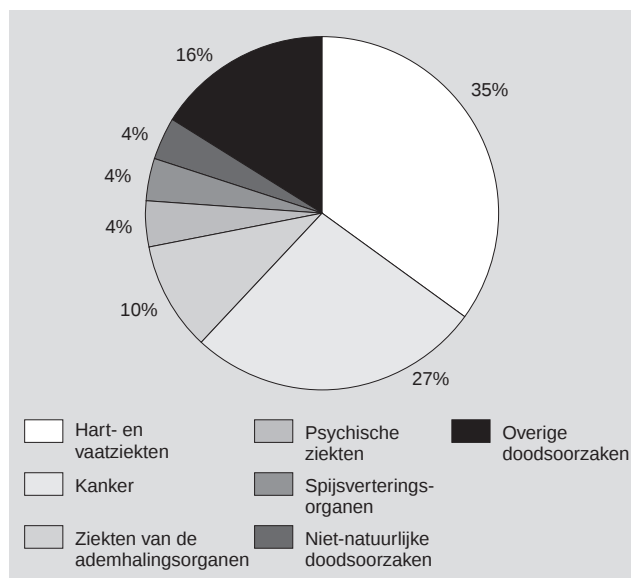
Sterfte aan kanker ruim een kwart van totale sterfte

Suzanne Loozen

In 2000 stierven in ons land ruim 140 duizend personen. Meer dan een kwart van hen overleed aan kanker. Na hart- en vaatziekten is dit de belangrijkste doodsoorzaak. Vormen van kanker die veel dodelijke slachtoffers tot gevolg hebben, zijn longkanker, borstkanker, dikke darmkanker, kanker van het lymfatisch en bloedvormend weefsel en prostaatkanker.

In 2000 overleden in Nederland ruim 140 duizend personen, een gemiddelde van 334 personen per dag. Ruim een kwart overleed aan kanker (38 duizend personen; gemiddeld 103 personen per dag). Kanker blijkt na hart- en vaatziekten (49 duizend overledenen) de belangrijkste doodsoorzaak te zijn. Andere belangrijke doodsoorzaken zijn ziekten van de ademhalingsorganen en in mindere mate ziekten van de spijsverteringsorganen, psychische ziekten en niet-natuurlijke doodsoorzaken, zoals verkeersongevallen en zelfdoding (grafiek 1).

1. Sterfte naar belangrijkste doodsoorzaken, 2000

Sterfte aan kanker

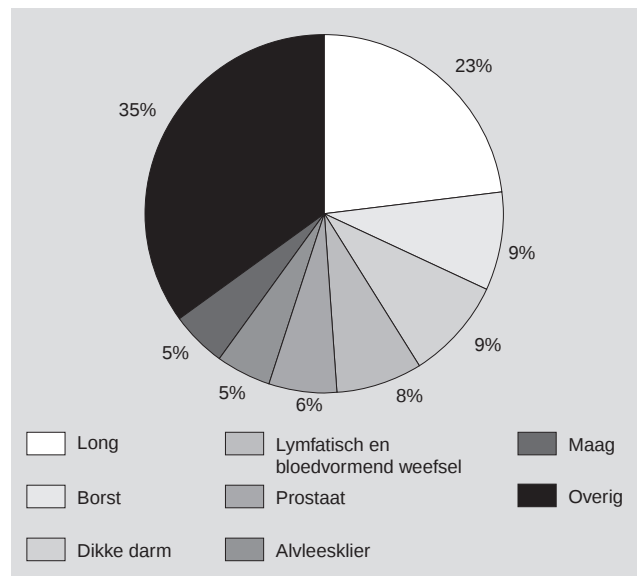
Met de sterfte aan *kanker* wordt in dit artikel de sterfte aan kwaadaardige nieuwvormingen bedoeld. In 2000 overleden bijna 38 duizend personen aan kwaadaardige nieuwvormingen. Naast kwaadaardige nieuwvormingen bestaan er ook niet-kwaadaardige nieuwvormingen. Hieraan overleden in 2000 ongeveer duizend personen. De sterfte aan niet-kwaadaardige nieuwvormingen wordt in dit artikel buiten beschouwing gelaten.

Longkanker meest voorkomend

Vormen van kanker die relatief veel dodelijke slachtoffers tot gevolg hebben, zijn longkanker (luchtpijpvertakkingen en long), borstkanker, dikke darmkanker, kanker van het lymfatisch en bloedvormend weefsel (onder meer lymfeklierkanker en leukemie) en prostaatkanker (grafiek 2). In totaal bedroeg de sterfte aan deze vormen bijna 21 duizend gevallen, ruim de helft van de totale sterfte aan kanker. Longkanker was de belangrijkste oorzaak van

sterfte aan kanker: 23 procent was toe te schrijven aan deze vorm. De overige genoemde vormen zorgden elk voor 6 à 9 procent van de totale sterfte aan kanker.

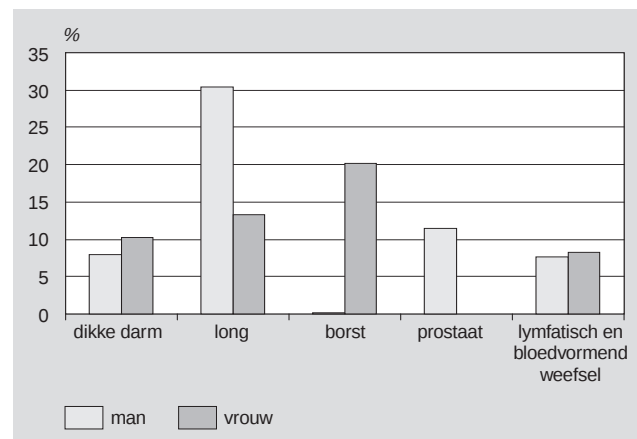
2. Sterfte aan kanker naar type, 2000

Sterfte aan kanker hoger onder mannen

In 2000 stierven naar verhouding meer mannen aan de gevolgen van kanker dan vrouwen: respectievelijk 55 en 45 procent. Verder valt op dat mannen ruim twee keer zo vaak aan longkanker sterven als vrouwen, respectievelijk 30 en 13 procent van de totale sterfte aan kanker (grafiek 3). In 2000 was longkanker voor mannen de belangrijkste oorzaak van sterfte aan kanker; voor vrouwen gold dat voor borstkanker. Borstkanker was voor vrouwen verantwoordelijk voor een vijfde van de sterfte aan kanker. Vrouwen stierven iets vaker aan kanker van de dikke darm dan mannen: het verschil bedraagt echter slechts 2 procentpunten. Kanker van het lymfatisch en bloedvormend weefsel komt bij mannen en vrouwen ongeveer even vaak voor.

3. Sterfte aan kanker naar type en geslacht, 2000

In 2000 bedroeg het risico om te overlijden aan kanker voor mannen 264 per 100 duizend van de bevolking: voor vrouwen was dit 212. Voor mannen vanaf 50-jarige leeftijd is het risico om te overlijden aan kanker hoger dan dat voor vrouwen. Voor mannen vanaf 70-jarige leeftijd is het risico om aan kanker te overlijden zelfs ongeveer twee keer zo groot als het risico voor vrouwen (*staat*).

Vooral onder 50-plussers sterfte aan kanker

Het aantal sterfgevallen ten gevolge van kanker neemt sterk toe met de leeftijd. Onder personen van 50–89 jaar bedraagt het aantal gevallen van sterfte door kanker een paar duizend personen per vijfjaars-leeftijdsgroep. Het aantal sterfgevallen neemt vanaf 50-jarige leeftijd fors toe en bereikt een piek bij personen in de leeftijd van 75–79 jaar. In 2000 bereikt de totale sterfte in absolute aantallen een piek bij personen van 80–84 jaar. Onder 75–79-jarigen bedraagt het aantal sterfgevallen ten gevolge van kanker ruim 6 duizend per jaar: dat komt neer op 29 procent van de totale sterfte binnen die leeftijdsgroep.

Mensen die aan longkanker zijn overleden, sterven op wat jongere leeftijd dan mensen die overlijden aan prostaatkanker: het aantal gevallen van sterfte door longkanker bereikt een piek onder personen van 65–79 jaar, terwijl dat voor de sterfte aan prostaatkanker pas onder mannen van 75–84 jaar het geval is (*grafiek 4*). Voorts begint het aantal sterfgevallen ten gevolge van longkanker reeds toe te nemen onder personen van 40–44 jaar, terwijl dat voor de sterfte aan prostaatkanker pas geldt voor mannen van 55–59 jaar. De sterfte aan dikke darmkanker, borstkanker en kanker van het lymfatisch en bloedvormend weefsel bereiken elk een piek onder 75–79-jarigen. Opvallend is dat het aantal sterfgevallen ten gevol-

ge van borstkanker al op relatief jonge leeftijd begint toe te nemen, namelijk onder vrouwen vanaf 35–39 jaar.

Niet alleen het aantal sterfgevallen neemt toe met de leeftijd, maar ook het risico om aan kanker te overlijden. Dit risico wordt weergegeven als de kans om te overlijden aan kanker per 100 duizend van de betreffende bevolkingsgroep. Onder personen van 40–49 jaar bedraagt dit risico 80 per 100 duizend van de betreffende leeftijdsgroep; voor personen van 60–69 jaar bedraagt dit risico bijna 600 per 100 duizend (zie *staat*).

Mensen die aan longkanker overlijden, sterven op jongere leeftijd dan mensen die overlijden aan prostaatkanker: het risico om te overlijden aan longkanker begint reeds toe te nemen onder personen vanaf 40-jarige leeftijd, terwijl dat voor de sterfte aan prostaatkanker pas geldt voor mannen vanaf 60-jarige leeftijd. Verder valt op dat de sterfte aan borstkanker al op relatief jonge leeftijd begint toe te nemen, namelijk onder vrouwen van 30–39 jaar.

Aandeel kankersterfte vrijwel gelijk gebleven

Sinds 1990 is het aandeel van kanker in de totale sterfte met 27 procent vrijwel constant. Dit geldt voor zowel mannen (30 procent) als vrouwen (25 procent in 1990 en 24 procent in 2000).

Het aandeel van kanker in de totale sterfte is bij vrouwen lager dan bij mannen. Dat komt vooral door de sterfte aan kanker onder 70-plussers; onder personen tot 70 jaar is dit percentage juist hoger bij vrouwen.

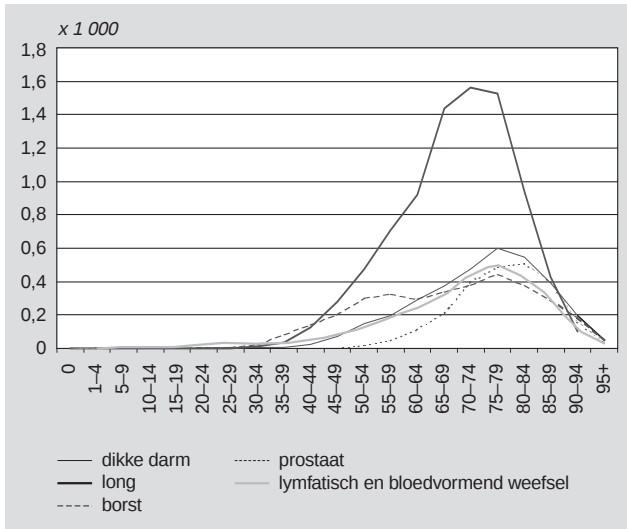
Naar leeftijd blijken er kleine verschillen te bestaan in de ontwikkeling van het aandeel van kankersterfte tussen 1990 en 2000. De sterfte aan kanker in procenten van de totale sterfte onder personen van 20–29 jaar, evenals die onder personen van 60–69 jaar,

Staat

Aandeel van de sterfte aan kanker naar geslacht, leeftijd en type per 100 duizend personen in de betreffende groep, 2000

Leeftijd	Totaal	waaronder				
		long	prostaat	borst	dikke darm	lymfatisch en bloedvormend weefsel
<i>Mannen</i>						
0–19	4	0	0	0	0	1
20–29	8	0	0	0	0	3
30–39	16	2	0	0	1	3
40–49	67	15	0	0	3	7
50–59	245	75	6	0	19	18
60–69	750	259	50	1	61	51
70–79	1 703	576	208	2	132	124
80–89	3 111	804	659	4	266	234
90 +	4 289	541	1 288	14	425	301
Totaal	264	80	30	0	21	20
<i>Vrouwen</i>						
0–19	3	0		0	0	1
20–29	6	0		1	0	2
30–39	23	2		8	1	2
40–49	93	19		30	5	4
50–59	220	43		63	16	13
60–69	457	91		90	37	30
70–79	820	111		139	88	72
80–89	1 404	90		226	196	140
90 +	2 218	65		428	332	194
Totaal	212	28		43	22	17
<i>Totaal</i>						
0–19	3	0		0	0	1
20–29	7	0		0	0	3
30–39	19	2		4	1	3
40–49	80	17		15	4	6
50–59	233	59		31	17	16
60–69	599	172		47	49	40
70–79	1 191	306		82	107	94
80–89	1 945	317		155	219	170
90 +	2 657	166		340	352	217
Totaal	238	54		22	21	19

4. Aantal sterfgevallen aan kanker naar type en leeftijd, 2000

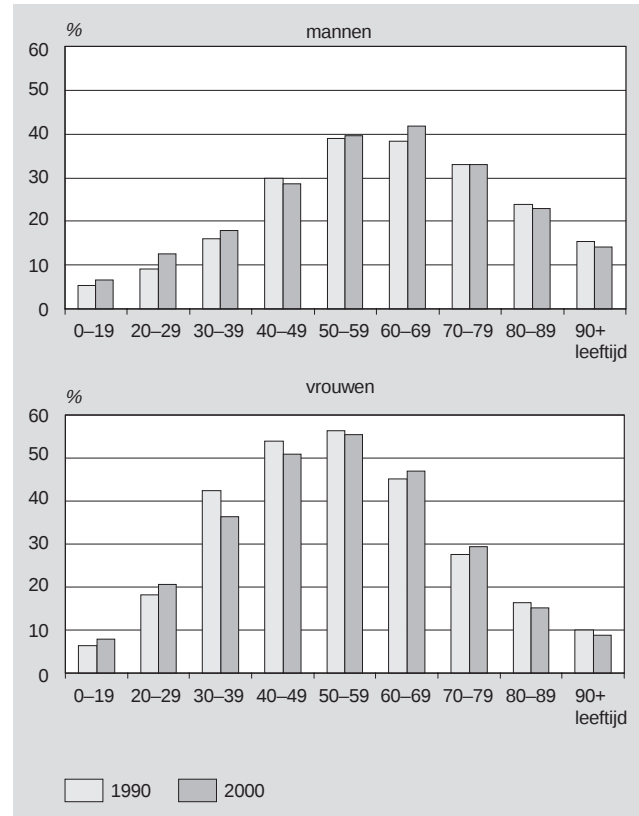
is met 3 procentpunten toegenomen. Voor mannen bedraagt de toename van de sterfte aan kanker voor deze leeftijdscategorieën 4 procentpunten. Voor vrouwen valt op dat de sterfte aan kanker voor personen van 30-39 jaar met maar liefst 6 procentpunten is afgenomen tussen 1990 en 2000 (grafiek 5).

Minder mannen, meer vrouwen slachtoffer van longkanker dan in 1990

Het aandeel mannen dat overlijdt aan de gevolgen van longkanker in procenten van de totale sterfte aan kanker is tussen 1990 en 2000 met 5 procentpunten afgenomen. Daarentegen is de sterfte aan longkanker voor vrouwen in diezelfde periode ongeveer even sterk toegenomen. De sterfte aan longkanker hangt samen met de rookgewoonten. Zo is de forse daling van het percentage rokers onder mannen in de periode 1960-1990 nog steeds van invloed op de huidige incidentie. Vrouwen zijn daarentegen meer gaan roken vanaf de jaren zestig. Als gevolg van deze ontwikkelingen steeg de incidentie van en sterfte aan longkanker bij vrouwen sinds de jaren zeventig (RIVM, 2002a).

De sterfte aan borstkanker in procenten van de totale sterfte aan kanker onder vrouwen is tussen 1990 en 2000 met 2 procentpunten afgenomen. De afname van de sterfte aan borstkanker hangt samen met de invoering van het bevolkingsonderzoek. In eerste instantie, tot 1994, zijn hierdoor meer nieuwe gevallen van borst-

5. Aandeel van de sterfte aan kanker in de totale sterfte naar leeftijd en geslacht, 1990 en 2000

kanker aan het licht gekomen. Doordat een groot deel van de langzaam groeiende tumoren in de eerste ronde van het bevolkingsonderzoek is ontdekt, heeft het aantal nieuwe gevallen zich na 1994 gestabiliseerd (RIVM, 2002b).

Literatuur

RIVM, 2002a, Nationaal Kompas Volksgezondheid, Longkanker: Determinanten, 30 mei 2002, Bilthoven.

RIVM, 2002b, Nationaal Kompas Volksgezondheid, Borstkanker: Kort en bondig, 30 mei 2002, Bilthoven.

Verhuizingen vanwege veranderingen van de huishoudenssamenstelling¹⁾

Peter Ekamper²⁾ en Mila van Huis

De helft van het aantal verhuizingen in de periode 1995–2000 ging gepaard met een verandering van de huishoudenssamenstelling. De belangrijkste redenen om te verhuizen die gerelateerd zijn aan het huishouden zijn het uit huis gaan van jongeren, gaan samenwonen en uit elkaar gaan. Voor ouderen is de overgang naar een tehuis de belangrijkste verhuisreden.

1. Inleiding

Jaarlijks verhuizen ongeveer 1,6 miljoen mensen binnen Nederland. Ruim 600 duizend mensen veranderen hierbij van woongemeente en ongeveer 1 miljoen mensen verhuizen binnen de eigen gemeente. De statistiek van de binnenlandse verhuizingen, gebaseerd op de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) bevat veel informatie over degene die verhuisd zijn, zoals leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, plaats van herkomst en plaats van bestemming. Informatie over de reden van verhuizing ontbreekt echter. Voor een goed inzicht in de achtergrond van veranderingen in de omvang en richting van verhuisbewegingen is informatie over verhuismotieven essentieel. Dergelijke informatie is bovendien van belang voor een groot aantal beleidsterreinen, zoals ruimtelijke ordening, mobiliteit, woningbouw, grotestedenbeleid, minderhedenbeleid en arbeidsmarktbeleid.

Verhuismotieven worden vaak in vier hoofdgroepen verdeeld (zie bijvoorbeeld Mulder en Hooimeijer, 1999), namelijk:

- redenen samenhangend met (verandering van) de huishoudenssamenstelling;
- redenen in verband met opleiding;
- redenen in verband met werk;
- redenen in verband met de woning en/of woonomgeving.

Dit artikel richt zich op verhuizingen die primair met veranderingen van de huishoudenssamenstelling samenhangen. De keuze om als eerste verhuismotieven die samenhangen met het huishouden te onderzoeken, is mede ingegeven door de beschikbaarheid van gegevens. In de toekomst zal ook onderzoek worden gedaan naar de andere motieven.

2. Methode en gegevens

Een verandering van de huishoudenssamenstelling kan een reden zijn om te verhuizen. Sommige veranderingen impliceren per definitie een verhuizing: zo leidt het uit huis gaan van een kind per definitie tot een verhuizing. Andere veranderingen zijn mogelijk een aanleiding voor verhuizing, waarbij de verhuizing zowel kan anticiperen als reageren op een huishoudensverandering. De geboorte van een kind kan bijvoorbeeld een aanleiding zijn om te verhuizen. Dit kan gebeuren voordat het kind er is (anticiperend) of nadat het kind geboren is (reagerend). Bijna alle veranderingen in de samenstelling van huishoudens vormen een potentieel verhuismotief.

Om verhuizingen vanwege veranderingen in het huishouden te onderzoeken is het van belang om huishoudensveranderingen in kaart te brengen. De jaarlijkse huishoudensstatistiek (een op de GBA gebaseerd bestand) bevat van iedere persoon in Nederland, naast gegevens zoals geslacht en leeftijd, de huishoudenspositie en het adres op 1 januari van dat jaar. Voor de jaren 2000 en 2001 zijn de gegevens van de jaarlijkse huishoudensstatistiek gekoppeld op persoonsniveau. Door de huishoudensposities en adressen van de twee standen met elkaar te vergelijken, kan bepaald worden wie er in de loop van 2000 een huishoudensverandering heeft ondergaan en wie er is verhuisd. Een gevolg van deze methode is dat alleen gegevens van mensen die zowel op 1 januari 2000 als op 1 januari 2001 in de GBA zaten, worden beschouwd en niet die van mensen die in de loop van 2000 zijn geboren, gestorven, geïmmigreerd of geëmigreerd. Bovendien kunnen mensen die meerdere keren in een jaar zijn verhuisd in deze analyse slechts als één keer verhuisd zijnde worden waargenomen.

De veranderingen van huishoudenspositie worden weergegeven in een matrix met het aantal personen naar huishoudenspositie op 1 januari 2000 en op 1 januari 2001 (*staat 1*). Met het oog op de leesbaarheid van de staat zijn enkele huishoudensposities samengevoegd. In deze staat wordt weergegeven hoeveel personen welke huishoudensovergang hebben meegemaakt in het jaar 2000. Er zijn in het jaar 2000 bijvoorbeeld 100 duizend kinderen alleen gaan wonen en 188 duizend alleenstaanden gaan samenwonen (in een relatie zonder kinderen). Op vergelijkbare wijze kan het aantal verhuizingen naar huishoudenspositie op 1 januari 2000 en 2001 in een matrixtabel worden weergegeven.

Ook mensen die in 2000 en 2001 dezelfde huishoudenspositie hebben, kunnen een huishoudensverandering hebben meegemaakt. Een echtpaar met kinderen kan bijvoorbeeld een kind erbij hebben gekregen. De huishoudenspositie is dan hetzelfde gebleven maar de huishoudensomvang is veranderd.

3. Verhuizingen in 2000

Op basis van de vergelijking van de gegevens van de jaarlijkse huishoudensstatistiek 2000 en 2001 vinden er in Nederland ruim 2,5 miljoen huishoudensveranderingen op persoonsniveau plaats. Het aantal demografische gebeurtenissen dat deze huishoudensveranderingen veroorzaakt, is lager. Zo zal een echtscheiding of huwelijk bij (minimaal) twee mensen een verandering in huishoudenspositie veroorzaken; er zijn immers twee partners bij dezelfde demografische gebeurtenis betrokken. Op basis van dezelfde gegevens zijn er 1,4 miljoen mensen verhuisd in het jaar 2000 (*staat 2*). Dit is 8,8 procent van de bevolking.

Ruim de helft van de verhuisden (711 duizend) heeft in 2000 ook een huishoudensverandering meegemaakt. De verhuiskans voor mensen die een verandering van huishoudenssamenstelling hebben ondergaan, is 28 procent, terwijl de verhuiskans van mensen waarbij niets in het huishouden is veranderd 5,2 procent is. De verhuiskans voor mensen met een huishoudensverandering is dus ruim vijf keer zo hoog.

¹⁾ Dit artikel is gebaseerd op een onderzoek dat gezamenlijk is uitgevoerd door het CBS en, in opdracht van het Ruimtelijk Planbureau, door het NIDI.

²⁾ Peter Ekamper is werkzaam bij het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) te Den Haag.

Staat 1
Personen naar huishoudenspositie op 1 januari 2000 en 2001

Huishoudenspositie 1–1-2000	Huishoudenspositie 1–1-2001								Totaal
	Kind	Alleen- staande	Partner zonder kind	Partner met kind	Eenouder	Institu- tioneel	Overig	Emigratie/ overlijden	
<i>x 1 000</i>									
Kind	4 279,9	100,1	94,3	6,6	1,1	5,4	20,5	21,9	4 529,9
Alleenstaande	21,7	1 921,1	188,3	29,2	13,2	24,4	36,9	65,8	2 300,6
Partner zonder kind	13,8	179,6	3 536,6	192,4	2,5	8,7	16,1	63,3	4 012,9
Partner met kind	2,0	28,6	158,0	3 896,1	45,4	1,0	7,4	23,2	4 161,7
Eenouder	0,1	20,8	2,9	25,3	328,0	0,8	3,3	5,6	386,8
Institutioneel	3,3	9,6	2,6	0,7	0,4	169,3	2,9	31,3	220,1
Overig	13,6	38,7	21,7	6,5	3,7	2,3	153,9	10,4	250,7
Geboorte/immigratie	231,1	42,1	26,4	19,5	4,2	2,5	18,3		344,1
Totaal	4 565,4	2 340,6	4 030,8	4 176,3	398,6	214,4	259,4	221,4	15 924,2*

* Gemiddelde bevolking.

Staat 2
Verhuizingen en verhuiskansen, 2000

	Verhuizingen	Verhuiskans
<i>x 1 000</i> %		
Totaal	1 401,8	8,8
Met huishoudensverandering	710,7	28,0
Zonder huishoudensverandering	691,1	5,2

In *staat 3* worden de verhuizingen weergegeven van iedereen die een huishoudensverandering heeft meegemaakt naar huishoudenspositie voor (op 1 januari 2000) en na de verhuizing (op 1 januari 2001). Voor de overzichtelijkheid zijn enkele huishoudensposities samengevoegd. Ook hier geldt weer dat personen die voor en na de verhuizing dezelfde huishoudenspositie hebben, een huishoudensverandering hebben kunnen ondergaan doordat de omvang van het huishouden is gewijzigd.

De belangrijkste huishoudensveranderingen gecombineerd met een verhuizing in het jaar 2000 zijn:

- van kind naar alleenstaande (93,0 duizend) (uit huis gaan);
- van kind naar partner zonder kinderen (89,7 duizend) (uit huis gaan);
- van alleenstaande naar partner zonder kinderen (77,9 duizend) (gaan samenwonen);
- van partner zonder kinderen naar alleenstaande (46,7 duizend) (uit elkaar gaan);
- verandering van aantal kinderen bij partners met kinderen (39,7 duizend) (gezinsuitbreiding);
- van alleenstaande naar institutioneel (20,9 duizend) (naar tehuis);
- van partner zonder kind naar partner met kind (20,8 duizend) (gezinsuitbreiding);

Staat 3
Huishoudensveranderingen gecombineerd met een verhuizing naar huishoudenspositie op 1 januari 2000 en 2001

Huishoudenspositie 1–1-2000	Huishoudenspositie 1–1-2001							Totaal
	Kind	Alleenstaande	Partner zonder kind	Partner met kind	Eenouder	Institutioneel	Overig	
x 1 000								
Kind	78,9	93,0	89,7	5,8	0,7	5,3	13,6	286,9
Alleenstaande	20,2	0,0	77,9	14,3	2,7	20,9	13,0	148,9
Partner zonder kind	12,2	46,7	18,7	20,8	1,0	8,3	6,1	113,8
Partner met kind	1,9	15,2	13,6	39,7	14,8	1,0	2,7	88,9
Eenouder	0,0	2,9	1,5	8,7	3,6	0,8	0,7	18,2
Institutioneel	3,1	7,1	2,0	0,5	0,4	0,2	2,3	15,6
Overig	6,9	13,0	9,0	2,5	1,4	1,8	3,7	38,4
Totaal	123,3	177,9	212,3	92,3	24,6	38,2	42,1	710,7

- van alleenstaande naar kind (20,2 duizend) (terug naar ouderlijk huis).

4. Huishoudensmotieven

In de vorige paragraaf werden de belangrijkste huishoudensveranderingen in combinatie met een verhuizing genoemd. Verhuizingen die gerelateerd zijn aan het huishouden kunnen worden ingedeeld naar een aantal motieven. De volgende typen motieven worden onderscheiden:

1. Uit huis gaan;
2. Gaan samenwonen;
3. Uit elkaar gaan;
4. Kinderen (zowel gezinsuitbreiding als verkleining van huishoudensomvang);
5. Institutioneel;
6. Terug naar ouders;
7. Overig.

Hoe de huishoudensovergangen aan de huishoudensmotieven worden toegedeeld, staat in de bijlage. Er is voor gekozen om verhuizingen in combinatie met een huishoudensovergang altijd aan één motief toe te delen. De overgang van positie kind naar positie samenwonend is bijvoorbeeld toegedeeld aan het motief uit huis gaan en niet aan het motief gaan samenwonen.

De 711 duizend verhuizingen uit 2000 die aan het huishouden gerelateerd zijn, zijn volgens de bijlage naar type huishoudensmotief ingedeeld (*grafiek 1*). Het belangrijkste motief om te verhuizen is uit huis gaan. Ruim een kwart van de personen verhuist om die reden. Verder verhuist 16 procent van de mensen met als motief samenwonen en 16 procent met als motief uit elkaar gaan. Kinderen kunnen bij verhuizing ook het motief samenwonen of uit elkaar

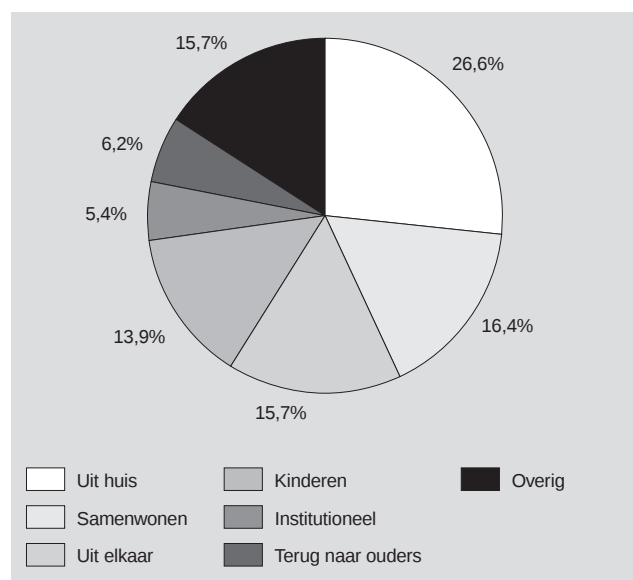
gaan krijgen; dit is het geval als ze bijvoorbeeld verhuizen omdat hun vader of moeder gaat samenwonen of omdat hun ouders uit elkaar gaan. Een deel van de personen die uit huis of uit elkaar gaan, gaat in hetzelfde jaar weer samenwonen.

Als deze personen samenwonen in plaats van uit huis of uit elkaar gaan als motief toegekend zouden krijgen, wordt samenwonen het belangrijkste verhuismotief met 30 procent van het totaal³⁾.

Bijna 14 procent van de personen verhuist vanwege het motief kinderen. Dit motief omvat zowel verhuizen vanwege gezinsuitbreiding (geboorte van het eerste of volgende kind) als verhuizen omdat kinderen uit huis zijn gegaan. Kinderen die in het jaar zowel een broertje of zusje hebben gekregen als verhuist zijn, hebben ook als verhuismotief kinderen. Verder verhuist ruim 5 procent met de reden dat men naar een tehuis gaat, en ruim 6 procent met de reden dat men weer bij de ouders gaat wonen, de zogenaamde boemerangkinderen (Schapendonk-Maas, 2001).

Van 16 procent van de verhuizingen vanwege verandering in de huishoudenssamenstelling is het moeilijk om het precieze motief te benoemen. Het gaat hierbij veelal om personen die een huishoudensovergang vanuit of naar de huishoudenpositie overig maken.

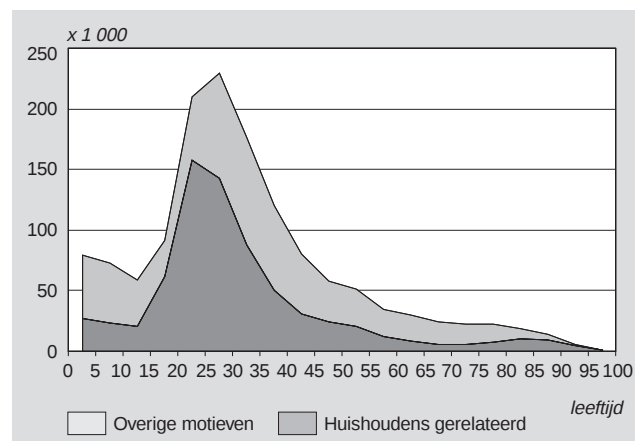
1. Verhuizingen naar type huishoudensmotief, 2000

De meeste huishoudensgerelateerde verhuismotieven hangen sterk samen met leeftijd. Het motief uit huis gaan komt voornamelijk voor bij jongeren; het motief institutioneel daarentegen voornamelijk bij ouderen, die dan naar een verzorgings- of verpleegtehuis verhuizen. Ook het totaal aantal verhuizingen is leeftijdsafhankelijk. In het jaar 2000, net zoals in eerdere jaren, verhuizen twintigers het meest, zie *grafiek 2*. Het grootste gedeelte van de verhuizingen onder jongeren, meer dan driekwart, is vanwege redenen die samenhangen met het huishouden. Bij mensen tussen de zestig en de zeventig is juist een groot gedeelte van de verhuizingen niet huishoudensgerelateerd. Men verhuist dan om andere dan redenen die samenhangen met het huishouden. Wellicht spelen op deze leeftijd verhuizingen vanwege woonmotieven een grotere rol, bijvoorbeeld dat men naar een landelijkere omgeving verhuist of naar een aangepaste woning. Op hoge leeftijd wordt het huishoudensmotief weer belangrijker, het gaat hierbij dan vooral om het verhuizen naar een tehuis.

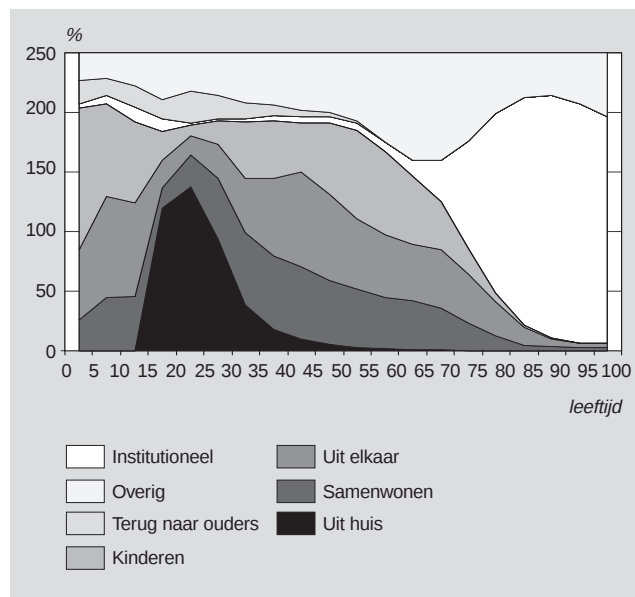
³⁾ = 16 procent samenwonen + 13 procent uit huis en samenwonen + 1 procent uit elkaar en samenwonen.

2. Verhuizingen naar leeftijd en motief, 2000

Grafiek 3 toont de verdeling van verhuizingen naar type huishoudensmotief en leeftijd. Verhuizingen vanwege uit huis gaan komen voornamelijk voor bij 15 tot 35-jarigen. Verhuizingen vanwege samenwonen en uit elkaar gaan komen vooral voor bij mensen van middelbare leeftijd en bij hun kinderen (kinderen krijgen in die gevallen namelijk hetzelfde verhuismotief als hun ouders). Zo komt ook het motief kinderen zowel voor bij mensen van middelbare leeftijd als bij kinderen. Bij kinderen zal het vooral gaan om een broertje of zusje dat erbij komt in combinatie met een verhuizing. Bij de 30 tot 50-jarigen zal het vooral gaan om verhuizingen in combinatie met de geboorte van een kind, bij de 50-plussers om verhuizingen in combinatie met een kind dat uit huis gaat. Onder ouderen is vooral het verhuizen naar een tehuis een belangrijk motief. Het terug naar de ouders gaan komt, zoals te verwachten, alleen bij jongeren voor.

3. Verhuizingen naar leeftijd en type huishoudensmotief, 2000

5. Conclusie en vervolgonderzoek

In het jaar 2000 blijkt de helft van de verhuizingen gepaard te gaan met een verandering van de huishoudenssamenstelling. De belangrijkste huishoudensgerelateerde veranderingen die tot een verhuizing leiden, zijn het uit huis gaan van jongeren, het gaan samenwonen en het uit elkaar gaan. Een verhuizing in combinatie met een verandering van de huishoudenssamenstelling is echter niet per definitie een gevolg van die huishoudensverandering. Het werkelijke verhuismotief zou een ander motief kunnen zijn, bij-

voorbeeld het volgen van een opleiding, het werk, de woonomgeving of de woning.

Het hier gepresenteerde onderzoek naar verhuizingen vanwege huishoudensmotieven moet dan ook worden gezien als een verkenning naar de mogelijkheden voor uitgebreider onderzoek naar verhuismotieven op basis van de GBA. Het onderzoek zou in de toekomst uitgebreid kunnen worden naar de andere groepen verhuismotieven, te weten woon-, werk- en opleidingsmotieven. Hierbij zijn gegevens van diverse CBS-statistieken en -onderzoeken essentieel, zoals de woningstatistiek en het Sociaal Statistisch Bestand (SSB). Het SSB bevat bijvoorbeeld gegevens over de woon- en werkgemeente van iedere werknemer. Ook het verband tussen gebeurtenis en verhuizing in de tijd verdient nader onderzoek. Nu is impliciet verondersteld dat een huishoudensverandering en verhuizing in hetzelfde jaar samenhangen, maar wellicht anticipeert men al eerder of reageert men juist later op gebeurtenissen. Ver-

huizen beïnvloedt bij uitstek de ruimtelijke spreiding van de bevolking. Onderzoek naar regionale verschillen en verhuysafstand vormt daarom ook een interessante uitbreiding.

Literatuur

Mulder, C.H. en P. Hooimeijer, 1999, Residential relocations in the life course. In: L.J.G. Wissen en P.A. Dykstra, Population issues; an interdisciplinary focus. Kluwer Academic / Plenum Publishers, New York.

Schapendonk-Maas, H, 2001, Boemerangkinderen. Maandstatistiek van de bevolking, februari 2001, blz. 23.

Bijlage

Schema

Verdeelschema huishoudensveranderingen aan type huishoudensmotief

naar positie 2001		kind van			alleenstaand	partner in				eenouder	overig lid	overig huishouden	institutioneel
		echtpaar	samenwoners	eenouder		echtpaar	echtpaar met kind	samenwoners	samenwoners met kind				
van positie 2000													
kind van	echtpaar	4	3	3	1	1	1	1	1	1	7	7	5
	samenwoners	7	4	3	1	1	1	1	1	1	7	7	5
	eenouder	2	2	4	1	1	1	1	1	1	7	7	5
alleenstaand partner in		6	6	6	7	2	2	2	2	7	7	7	5
	echtpaar	6	6	6	3	7	4	3	3	3	7	7	5
	echtpaar met kind	6	6	6	3	4	4	3	3	3	7	7	5
	samenwoners	6	6	6	3	7	7	7	4	3	7	7	5
	samenwoners met kind	6	6	6	3	7	7	4	4	3	7	7	5
eenouder		6	6	6	4	2	2	2	2	7	7	7	5
overig lid		6	6	6	7	7	7	7	7	7	7	7	5
overig huishouden		6	6	6	7	7	7	7	7	7	7	7	5
institutioneel		6	6	6	7	7	7	7	7	7	7	7	7

1. Uit huis gaan
2. Gaan samenwonen
3. Uit elkaar gaan
4. Kinderen
5. Institutioneel
6. Terug naar ouders
7. Overig

Jaarcijfer

Bevolkingsstatistieken in StatLine

StatLine

In toenemende mate zijn cijfers van het CBS beschikbaar via internet. Via internet kunt u toegang verkrijgen tot StatLine, de elektronische databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Deze resultaten kunt u bekijken, printen of opslaan. Naast de mogelijkheid om te zoeken met trefwoorden, kan met behulp van een Webselector een keuze worden gemaakt uit alle publicaties die zijn opgenomen in StatLine.

Hoe vindt u bevolkingscijfers in StatLine?

In StatLine zijn veel cijfers over bevolking te vinden. De snelste manier om deze cijfers te vinden, is als volgt. Ga naar de openingspagina van de CBS homepage (www.cbs.nl) en druk op de knop 'StatLine' aan de rechterzijde. U krijgt dan een scherm waarin u een zoekopdracht kunt geven (*figuur 1*). Als u op 'thema' klikt, krijgt u een scherm met de themastructuur binnen StatLine te zien, de 'StatLine Webselector' (*figuur 2*).

Binnen de Webselector kunt u via de themastructuur snel gegevens over bevolking opvragen. Door op het plusje voor 'Mens en maatschappij' te klikken, komt u bij 'Bevolking' terecht. Als u vervolgens op 'Bevolking' klikt, krijgt u een lijst met publicaties en submappen (*figuur 3*). In de submappen vindt u informatie over bijvoorbeeld de samenstelling van de bevolking, geboorte en immigratie en emigratie.

Ter illustratie is in *figuur 3* de publicatie 'Bevolking; kerncijfers' geselecteerd. In het rechterdeel van de Webselector ziet u vervolgens een overzicht van de onderwerpen in deze publicatie. Hier kunt u door de tabbladen 'Onderwerpen' en 'Jaar' te selecteren uw eigen tabel samenstellen. Als u uw tabel heeft samengesteld, drukt u op 'Gegevens tonen' onderaan het scherm. U krijgt nu de tabel op het scherm te zien. Uiteraard kunt u deze tabel afdrukken of opslaan op schijf. Als u op het pictogram met de diskette ('Be- waar tabel in ander formaat') boven de tabel klikt, krijgt u de keuze om de tabel op te slaan in excel-formaat of enig ander formaat.

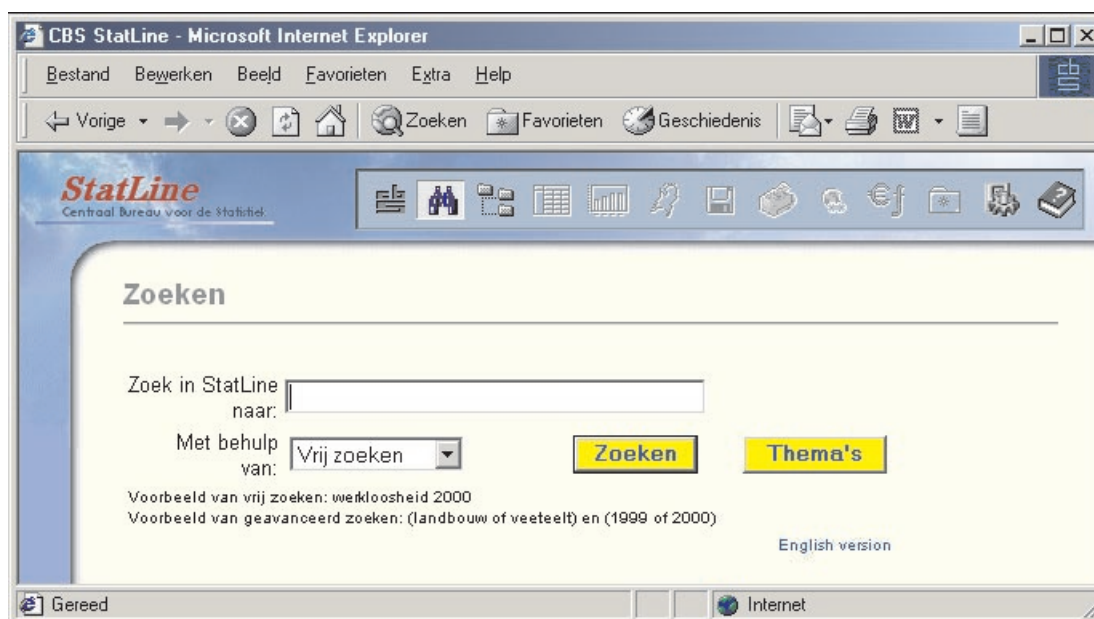
Wat kunt u in StatLine vinden?

Er is een groot aantal StatLinepublicaties met bevolkingscijfers beschikbaar. De meeste vindt u onder de kop 'Bevolking' (*figuur 3*). Er zijn publicaties beschikbaar met kerncijfers van de bevolking, maandcijfers van de bevolking, regionale cijfers, cijfers over de huishoudens, geboorte, sterfte en doodsoorzaken, huwelijken en huwelijksontbindingen, verhuizingen, immigratie en emigratie, allochtonen, asielverzoeken, nationaliteit en diverse prognoses. In de publicatie 'Historie bevolking' vindt u tijdreeksen vanaf 1899 voor een beperkt aantal onderwerpen. Cijfers per gemeente of andere regio's zijn behalve onder 'Bevolking' ook te vinden bij het thema 'Nederland regionaal' in de publicaties 'Regionaal statistisch bestand' en 'Statistisch bestand gemeenten'.

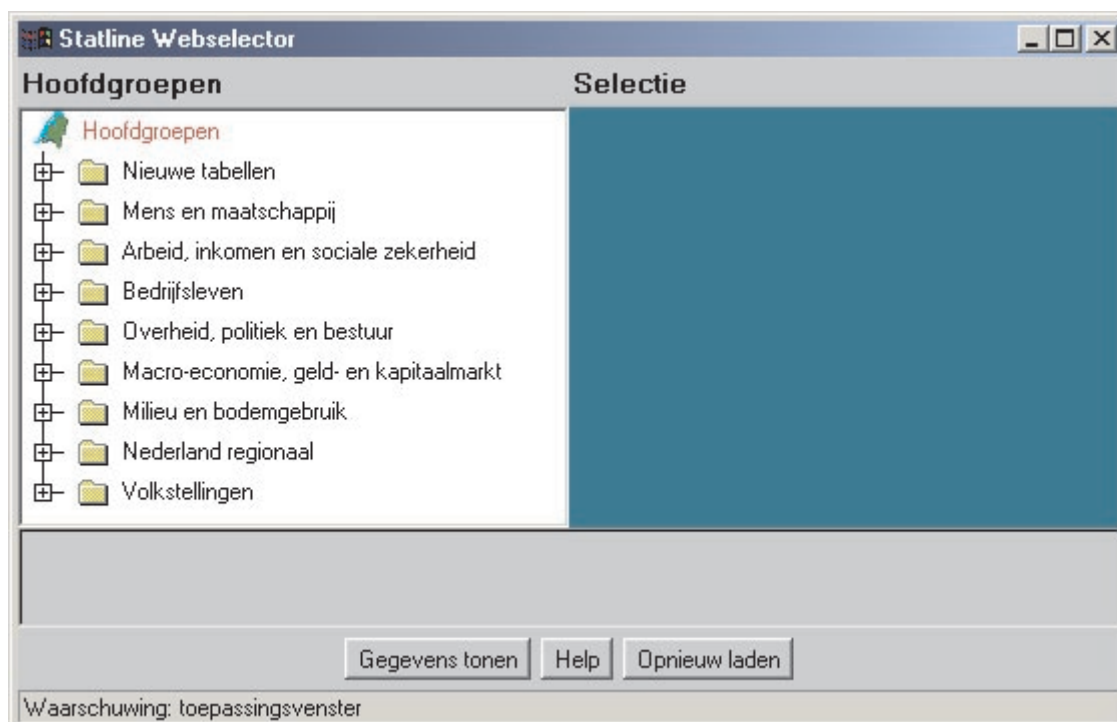
In de afgelopen periode verschenen in StatLine:

Maand- en jaarcijfers, juni 2002 (voorlopig)
Bevolkingsontwikkeling per gemeente, juni 2002 (voorlopig)
Bevolking; leeftijd, burgerlijke staat, 2002
Bevolking per regio; leeftijd 2002 (definitief)
Sterfte; leeftijd, burgerlijke staat, 2001
Sterfte; huwelijksduur, leeftijd partner, 2001
Overlevingstafels naar geslacht, 2001
Verweduwden naar huwelijksduur, 2001
Allochtonen; kerncijfers, 2002
People with a foreign background, 2002
Allochtonen; herkomstgroepering
Allochtonen per regio: herkomst, 2002
Bevolking; leeftijd, nationaliteit, 2002
Immi- en emigratie: regionaal, 2001
Geboorte: herkomstgroepering kind (nieuw)

1. Zoeken in StatLine

2. StatLine Webselector

3. Bevolking in StatLine

The screenshot displays the StatLine web application interface. On the left, under the heading "Hoofdgroepen", is a tree view of population categories. "Bevolking" is expanded, showing sub-items like "Historie bevolking", "Bevolking: kerncijfers" (selected), "Bevolking: maand- en jaarcijfers", "Samenstelling", "Huishoudens", "Geboorte", "Sterfte en doodsoorzaken", "Huwten, scheiden en verweduwen", "Verhuizingen", "Immigratie en emigratie", "Allochtonen", "Asielverzoeken", "Wijzigingen van nationaliteit", "Prognose", "Regionaal", "Onderzoek gezinsvorming", "Gezondheid", "Welzijn", "Leefsituatie bevolkingsgroepen", and "Mobiliteit van personen". On the right, under the heading "Selectie", the selected category "Bevolking: kerncijfers" is shown with two tabs: "Onderwerpen" (active) and "Jaar". The "Onderwerpen" tab lists sub-topics: "Bevolking naar geslacht", "Bevolking naar burgerlijke staat", "Bevolking naar leeftijd", "Allochtonen" (highlighted in red), "Particuliere huishoudens", "Bevolking in institutionele huishoudens", "Bevolkingsgroei", and "Bevolkingsdichtheid". At the bottom, a text box provides information about "Allochtonen op 1 januari", stating that CBS counts people as allochtonen if they are at least one year old and born abroad, distinguishing between those born in the Netherlands and those born abroad. Below this text are three buttons: "Gegevens tonen", "Help", and "Opnieuw laden". A warning message "Waarschuwing: toepassingsvenster" is visible at the very bottom.

Hoofdgroepen

- Bevolking
 - Historie bevolking
 - Bevolking: kerncijfers
 - Bevolking: maand- en jaarcijfers
 - Samenstelling
 - Huishoudens
 - Geboorte
 - Sterfte en doodsoorzaken
 - Huwten, scheiden en verweduwen
 - Verhuizingen
 - Immigratie en emigratie
 - Allochtonen
 - Asielverzoeken
 - Wijzigingen van nationaliteit
 - Prognose
 - Regionaal
 - Onderzoek gezinsvorming
- Gezondheid
- Welzijn
- Leefsituatie bevolkingsgroepen
- Mobiliteit van personen

Selectie

Bevolking: kerncijfers

Onderwerpen Jaar

- Onderwerpen
 - Bevolking naar geslacht
 - Bevolking naar burgerlijke staat
 - Bevolking naar leeftijd
 - Allochtonen
 - Particuliere huishoudens
 - Bevolking in institutionele huishoudens
 - Bevolkingsgroei
 - Bevolkingsdichtheid

Allochtonen op 1 januari.
Het CBS rekent personen tot de allochtonen als ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie).

Gegevens tonen Help Opnieuw laden

Waarschuwing: toepassingsvenster

Huishoudensstatistiek, 1 januari 2002*

Technische toelichting

De Huishoudensstatistiek is gebaseerd op integrale gegevens afkomstig uit de Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA). De GBA is een geautomatiseerd persoonsregistratiesysteem van de Nederlandse gemeenten, en in werking sinds 1 oktober 1994. In de Huishoudensstatistiek zijn gegevens opgenomen over (personen in) particuliere en institutionele huishoudens. In dit jaarcijfer worden voorlopige cijfers per 1 januari 2002 gepresenteerd. Via StatLine, de statistische databank van het CBS op internet, zijn naast deze cijfers ook gegevens voor de jaren 1995–2001 beschikbaar.

Zoals gezegd is de Huishoudensstatistiek gebaseerd op integrale gegevens afkomstig uit de GBA. De GBA bevat echter niet alle gegevens die noodzakelijk zijn om alle gewenste huishoudentypen te kunnen afleiden. Voor de afleiding van huishoudens wordt gebruikt gemaakt van de in de GBA aanwezige adresinformatie. Van personen op een adres met een éénduidige relatie tot elkaar worden plaats in het huishouden en de huishoudenssamenstelling rechtstreeks afgeleid. Op ongeveer 93 procent van de adressen is dat het geval. Het gaat hier om personen die alleen op een adres wonen, gehuwde paren, al dan niet met kinderen, éénoudergezinnen, samenwonende broers en/of zussen, kortom iedereen die of alleen woont of een familierelatie heeft met alle overig op het adres aanwezige personen. Daarnaast zijn ook adressen waar 2 personen wonen die op eenzelfde datum op dat adres zijn komen wonen als éénduidig bestempeld. Zij worden ingedeeld bij de ongehuwd samenwoners. Ook de personen in instellingen en tehuizen worden éénduidig geïdentificeerd. Op de resterende 7 procent van de adressen is de huishoudenssamenstelling en plaats in het huishouden van de daar aanwezige personen geïmputeerd. Daarbij is gebruik gemaakt van de Enquête Beroepsbevolking (EBB). De EBB bevat gegevens over personen en huishoudens op adressen. Op basis van huishoudensinformatie afkomstig uit de EBB zijn voor een aantal adrestypen imputatiesleutels afgeleid. Adrestypen waar imputatiesleutels voor berekend zijn:

- 2 losse personen op een adres
- 3 losse personen op een adres
- 4 of meer losse personen op een adres
- 1 éénoudergezin en 1 losse persoon
- 1 gezin (met of zonder kinderen) en 1 losse persoon.

De kans op één huishouden op een adres waar twee losse (d.w.z. geen familierelatie hebbende) personen wonen is, om een voorbeeld te geven, bepaald aan de hand van de variabelen personen van hetzelfde/verschillend geslacht, stedelijkheid, verschil in leeftijd, gemiddelde leeftijd en aantal ongehuwden. Ongeveer 95 procent van de personen op deze adressen met twee losse personen is met behulp van deze sleutels tot een ongehuwd samenwonend paar bestempeld.

Een belangrijk pluspunt van deze methode is dat op microniveau consistentie bereikt wordt tussen de bevolkingsstatistiek en de huishoudensstatistiek. Dat heeft tot gevolg dat evenals bij bevolkingsstatistieken gegevens over huishoudens naar een veelheid van kenmerken gepresenteerd kunnen worden: gegevens over huishoudens op gemeentelijk niveau, allochtone huishoudens, huishoudens naar grootte, huishoudens naar samenstelling, leeftijd, geslacht, burgerlijke staat enz. Al deze gegevens kunnen consistent met de bevolkingsgegevens gepresenteerd worden. Ook de bevolking in institutionele huishoudens is in de productiebestanden geïntegreerd.

Ondanks de consistentie bij de Huishoudensstatistiek, moet men zich er wel van bewust zijn dat bij 13% van de huishoudens de huishoudenskenmerken 'slechts' imputaties zijn, die op grond van

modellen zijn vervaardigd. Dit betekent dat de huishoudenskenmerken op micro-niveau niet juist hoeven te zijn. Tegenover dit nadeel staat een groot voordeel van betrouwbare en stabiele gegevens over huishoudens naar diverse kenmerken.

De gegevens in de Huishoudenstatistiek hebben betrekking op (de bevolking in) particuliere en institutionele huishoudens. Particuliere huishoudens bestaan uit één of meer personen die alleen of samen in een woonruimte zijn gehuisvest en zelf in hun dagelijks onderhoud voorzien.

Een persoon in een éénpersoonshuishouden wordt aangemerkt als alleenstaand.

De leden van meerpersoonshuishoudens worden onderscheiden naar de positie die zij ten opzichte van een zogenaamde referentiepersoon¹⁾ innemen. Onderscheiden worden de posities thuiswonend kind, samenwonend en overig. Kinderen kunnen zowel eigen, pleeg-, stief- of adoptiekinderen zijn, ze wonen bij (één van) de ouder(s), en hebben zelf geen thuiswonende kinderen.

Samenwonend zijn personen die met een vaste partner gezamenlijk een huishouding voeren. Een persoon die geen partnerrelatie met de referentiepersoon heeft, daar ook geen kind van is en evenmin een kind van de eventuele partner van de referentiepersoon is, wordt 'overig' genoemd. Te denken valt hierbij bijvoorbeeld aan een kostganger die bij een gezin inwoont. Ook twee broers die samen één huishouding vormen, behoren tot deze categorie. Ten slotte zijn er personen die met hun kinderen een huishouding voeren, en die niet met een vaste partner samenwonen. Het betreft hier de zogenaamde éénouders.

De bevolking in institutionele huishoudens bestaat uit personen voor wie in huisvesting en in dagelijkse levensbehoeften door derden bedrijfsmatig wordt voorzien. Het betreft onder meer personen in verzorgingshuizen, verpleeghuizen en psychiatrische inrichtingen. De gegevens worden afgeleid door middel van een koppeling van het bij het CBS aanwezige adressenregister van instellingen en tehuizen met de gegevens uit de GBA.

Behalve gegevens over personen worden ook gegevens over huishoudens als zodanig gepresenteerd. De indeling van het huishouden hangt af van de relaties van de huishoudensleden ten opzichte van de referentiepersoon. Het al dan niet gehuwd samenwonen en de aanwezigheid van kinderen spelen hier een rol. Een huishouden met één persoon is uiteraard een éénpersoonshuishouden. Daarnaast zijn huishoudens bestaande uit niet-gehuwde paren, niet-gehuwde paren met kinderen, echtparen en echtparen met kinderen te onderscheiden. Een huishouden bestaande uit meerdere personen waarin de referentiepersoon geen partner en geen kinderen heeft, wordt getypeerd als 'overig'. Een referentiepersoon die niet samenwoont met een vaste partner, maar wel thuiswonende kinderen heeft, vormt een éénouderhuishouden.

Als twee paren/gezinnen één huishouden vormen, wordt het huishouden ingedeeld op basis van de samenstelling van het paar/gezin waarin de referentiepersoon voorkomt. Het andere gezin alsmede de eventuele kinderen daarvan vormen 'overige leden'. Het aantal 'overige personen' en, daarmee samenhangend, het aantal huishoudens waarin zij voorkomen, is klein.

Noot in de tekst

¹⁾ De referentiepersoon is een statistische entiteit bedoeld om huishoudenskenmerken aan te ontleen. Als er sprake is van een paar dan wordt de man als referentiepersoon aangeduid. In geval van een paar van gelijk geslacht wordt de oudste van het paar referentiepersoon.

Tabel 1
Bevolking in huishoudens naar huishoudenspositie, leeftijd en geslacht, 1 januari 2002*

Leeftijdsgroep	Thuiswonend kind	Alleenstaand	Samenwonend				Eénouder	Overig	Institutioneel	Totaal
			zonder kind(eren)		met kind(eren)					
			niet-gehuwd	gehuwd	niet-gehuwd	gehuwd				
x 1 000										
Mannen										
0– 4	515							4	0	519
5– 9	503							3	1	506
10–14	503							3	3	509
15–19	440	25	5	0	0	0	0	8	5	483
20–24	296	102	51	9	4	5	0	19	4	490
25–29	115	147	136	47	20	54	0	16	4	540
30–34	49	149	111	72	49	220	2	12	5	668
35–39	27	121	56	51	47	356	5	9	5	679
40–44	17	100	35	44	33	384	10	8	5	637
45–49	11	83	27	63	21	356	14	7	5	585
50–54	7	75	25	162	12	276	13	8	4	581
55–59	3	60	20	248	5	135	8	8	3	490
60–64	1	48	14	239	2	56	4	8	3	376
65–69	0	42	10	216	1	28	3	7	3	310
70–74	0	40	7	178	0	15	2	6	4	252
75–80	0	36	5	123	0	8	2	4	5	183
80–84	0	26	3	61	0	3	1	3	7	104
85–89		14	1	19	0	1	1	1	8	45
90–94		4	0	3	0	0	0	0	4	13
95+		1	0	0	0	0	0	0	1	2
Totaal	2 487	1 074	508	1 536	195	1 897	65	134	77	7 972
Vrouwen										
0– 4	491							4	0	496
5– 9	479							3	1	483
10–14	481							3	1	486
15–19	408	25	10	2	1	1	2	8	3	459
20–24	190	104	99	25	10	22	10	17	3	480
25–29	43	106	138	67	30	112	22	11	2	532
30–34	15	83	76	64	55	302	40	6	3	645
35–39	8	58	36	44	47	394	56	4	3	651
40–44	5	50	26	48	30	392	63	4	3	620
45–49	3	53	23	92	16	324	54	5	3	572
50–54	2	71	22	215	7	202	35	7	3	564
55–59	1	79	17	267	2	83	17	7	2	476
60–64	0	83	12	232	1	32	9	7	2	379
65–69	0	99	10	193	0	17	9	7	3	338
70–74	0	124	8	147	0	10	9	8	6	312
75–80	0	142	6	90	0	5	9	8	14	273
80–84	0	116	4	38	0	2	7	7	24	196
85–89		64	2	9	0	0	4	5	31	115
90–94		21	1	1	0	0	1	2	20	45
95+		4	0	0	0	0	0	1	6	11
Totaal	2 128	1 280	488	1 534	200	1 899	346	123	134	8 133

Tabel 2
Particuliere huishoudens naar grootte en samenstelling van het huishouden, 1 januari 2002*

	Totaal	Meerpersoonshuishouden			
		2 personen	3 personen	4 personen	5 of meer personen
x 1 000					
Eénpersoonshuishouden	2 354				
Meerpersoonshuishouden	4 587	2 273	903	960	452
Samenwonend paar zonder kind(eren)					
niet-gehuwd	498	495	2	1	0
gehuwd	1 535	1 509	18	5	2
Samenwonend paar met kind(eren)					
niet-gehuwd	198		105	71	22
gehuwd	1 898		637	846	415
Eénouderhuishouden	411	235	128	36	12
Overig	48	33	12	2	1
Totaal	6 941	2 273	903	960	452

Tabel 3
Particuliere huishoudens naar grootte van het huishouden en leeftijd van de referentiepersoon, 1 januari 2002*

	Totaal	Eénpersoons huishouden	Meerpersoonshuishouden			
			2 personen	3 personen	4 personen	5 of meer personen
x 1 000						
jonger dan 20 jaar	61	49	8	3	1	0
20–24 jaar	296	205	70	15	4	2
25–29 jaar	537	254	193	57	25	8
30–34 jaar	728	233	199	138	118	40
35–39 jaar	753	180	130	125	217	101
40–44 jaar	721	150	109	101	229	130
45–49 jaar	671	135	125	115	193	103
50–54 jaar	670	146	217	147	114	46
55–59 jaar	573	139	284	97	39	14
60–64 jaar	458	131	263	47	12	5
65–69 jaar	409	141	235	26	5	2
70–74 jaar	378	164	196	16	2	1
75–79 jaar	326	177	139	9	1	0
80–84 jaar	219	142	72	4	1	0
85–89 jaar	105	78	25	1	0	0
90–94 jaar	31	25	5	0	0	0
95 jaar of ouder	5	4	1	0	0	0
Totaal	6 941	2 354	2 273	903	960	452

Tabel 4
Particuliere huishoudens naar samenstelling en leeftijd van de referentiepersoon, 1 januari 2002*

	Totaal	Eénpersoons huishouden	Meerpersoonshuishouden					
			gehuwd paar		niet-gehuwd paar		eenouderhuis- houden	overig
			zonder kinderen	met kind(eren)	zonder kinderen	met kind(eren)		
<i>x 1 000</i>								
jonger dan 20 jaar	61	49	0	0	5	0	2	4
20–24 jaar	296	205	9	5	52	4	10	10
25–29 jaar	537	254	46	54	133	21	22	7
30–34 jaar	728	233	71	220	108	50	42	5
35–39 jaar	753	180	51	357	53	48	61	3
40–44 jaar	721	150	44	384	34	34	72	3
45–49 jaar	671	135	63	356	26	21	67	2
50–54 jaar	670	146	162	276	25	12	48	2
55–59 jaar	573	139	248	135	20	5	24	2
60–64 jaar	458	131	239	56	14	2	13	2
65–69 jaar	409	141	216	28	10	1	11	2
70–74 jaar	378	164	178	15	8	0	11	2
75–79 jaar	326	177	123	8	6	0	11	2
80–84 jaar	219	142	61	3	3	0	8	1
85–89 jaar	105	78	19	1	2	0	4	1
90–94 jaar	31	25	3	0	1	0	2	0
95 jaar of ouder	5	4	0	0	0	0	0	0
Totaal	6 941	2 354	1 535	1 898	498	198	411	48

Maandcijfers

Technische toelichting

De gegevens over de *bevolking*, met uitzondering van asielzoekers, hebben betrekking op personen die in de basisadministratie van de Nederlandse gemeenten als ingezetene zijn opgenomen (de 'de jure' bevolking). In principe wordt iedereen die voor onbepaalde tijd in Nederland woonachtig is, opgenomen in de basisadministratie van de gemeente waar men woont resp. waar men de meeste malen overnacht (de gemeente van inschrijving of woon-gemeente). De gegevens van een individu vormen tezamen een *persoonlijst*.

Geborenen worden geteld naar de gemeente waar de moeder (eventueel de vader) als ingezetene is ingeschreven. De opgenomen gegevens over de *levendgeborenen* hebben betrekking op alle bij de gemeente aangegeven geborenen die enig teken van leven hebben vertoond, ongeacht de zwangerschapsduur. Daar waar levendgeborenen worden onderscheiden naar *rangnummer* wordt, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, bedoeld het rangnummer van de levendgeborene uit de moeder (en dus niet dat uit het bestaande huwelijk).

Een kind wordt *buitenechtelijk* genoemd als de moeder op het moment van de bevalling niet gehuwd is of als ze uiterlijk 307 dagen vóór de bevalling verweduwd of gescheiden is.

Overledenen worden eveneens geteld naar de gemeente van inschrijving en niet naar de gemeente van overlijden. De vermelde *leeftijd* is, met uitzondering van de overleden kinderen beneden 1 jaar, het verschil tussen het kalenderjaar van overlijden en dat van geboorte.

De statistiek van de *buitenlandse migratie* heeft betrekking op alle personen die aangifte doen van het feit dat zij zich in Nederland vestigen of Nederland verlaten.

Immigranten zijn zij voor wie de verwachte verblijfsduur in Nederland in het halfjaar volgend op de vestiging ten minste vier maanden bedraagt. Voor de emigratie geldt dat de verwachte verblijfsduur in het buitenland in het jaar volgend op het vertrek ten minste acht maanden bedraagt.

Administratieve correcties worden gevormd door de opnemingen in respectievelijk afvoeringen uit de gemeentelijke persoonsregisters anders dan door geboorte, sterfte, vestiging, vertrek of gemeente-grenswijzigingen. Het grootste deel van de administratieve correcties betreft de verwerking van of het vertrek van personen die deze gebeurtenis niet hebben gemeld bij de gemeentelijke autoriteiten of de hervestiging die daarna plaatsvindt.

Onder *binnenlandse migratie* wordt verstaan iedere woonplaatswisseling binnen Nederland die leidt tot verandering van gemeente van inschrijving. Veranderingen van inschrijvingsgemeente die in verband met grenswijziging tussen, respectievelijk samenvoeging van, gemeenten in de bevolkingsadministratie worden geregistreerd, worden niet als binnenlandse migratie beschouwd.

Verhuizingen binnen een gemeente behoren tot de statistiek van de *binnengemeentelijke verhuizingen*.

De gegevens over de *huwelijksluiting* zijn geteld naar de gemeente waar de huwelijksvoltrekking voor de ambtenaar van de burgerlijke stand heeft plaatsgehad en hebben betrekking op huwelijken waarvan ten minste één der huwelijkspartners als ingezetene in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente is opgenomen, ongeacht het land waar het huwelijk is gesloten.

Per 1 januari 1998 is in Nederland het *geregistreerd partnerschap* ingevoerd. De registratie van het partnerschap in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) is mogelijk voor paren van gelijk en van verschillend geslacht.

Echtscheidingen betreffen de door een rechter uitgesproken echtscheidingsvonnissen en hebben betrekking op echtscheidingen waarvan ten minste één van de betrokkenen als ingezetene in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente is opgenomen, ongeacht het land waar het huwelijk is ontbonden. De datum van echtscheiding is de datum waarop dit vonnis bij de burgerlijke stand wordt ingeschreven. Voor huwelijken die in Nederland zijn gesloten is dat de burgerlijke stand in de gemeente waar het huwelijk werd voltrokken. Huwelijken die in het buitenland zijn gesloten en in Nederland zijn geregistreerd, kunnen in Nederland worden ontbonden door inschrijving van het echtscheidingsvonnis in het echtscheidingsregister van de gemeente 's-Gravenhage.

Asielzoekers zijn mensen die om uiteenlopende redenen hun land hebben verlaten om in een ander land, bijvoorbeeld Nederland, bescherming of asiel te zoeken. Het aantal individuele asielaanvragen wordt geregistreerd door het Ministerie van Justitie, de bron voor de in de tabel vermelde cijfers. De asielzoekers in een bepaald jaar worden niet allen ook als immigrant in dat jaar geteld. Voor dat laatste is immers inschrijving in een gemeentelijke basisadministratie vereist. Asielzoekers worden niet direct na aankomst als immigrant ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie (GBA). Voor degenen die in de centrale opvang zitten, gebeurt dit pas als zij 'statushouder' zijn geworden, of langer dan een jaar in een opvangcentrum verblijven. Degenen die buiten de centrale opvang onderdak hebben, worden ingeschreven mits zij rechtmatig in Nederland verblijven. Nadat het CBS bericht van inschrijving in de GBA heeft ontvangen, wordt de (voormalige) asielzoeker als immigrant opgenomen.

Ten slotte wordt nog vermeld dat door middel van een voetnoot per tabel wordt aangegeven welke cijfers een voorlopig karakter dragen en welke definitief zijn.

Tabel 1
Bevolking, stand en dynamiek

	Levend- geborenen	Over- ledenen	Buitenlandse migratie		Totale bevolkings- groei ²⁾	Aantal inwoners aan het einde van het jaar / de maand	Binnen- landse migratie	Binnen- gemeentelijk verhuiste personen	Huwelijks- sluitingen	Partner- schaps- registraties	Echt- scheidingen
			Immigratie	Emigratie ¹⁾							
1997	192 443	135 783	109 860	81 973	87 085	15 654 192	633 356	1 106 833	85 059		33 740
1998	199 408	137 482	122 407	79 289	106 033	15 760 225	665 795	1 108 216	86 956	4 626	32 459
1999	200 445	140 487	119 151	78 779	103 725	15 863 950	637 394	1 058 308	89 428	3 256	33 571
2000	206 619	140 527	132 850	78 977	123 125	15 987 075	614 097	972 256	88 074	2 922	34 650
2001	203 139	140 270	132 790	82 201	118 210	16 105 285	609 959	952 575	81 855	3 316	37 054
januari	17 349	13 097	11 770	7 913	8 109	15 995 184	53 682	83 854	3 501	168	3 404
februari	15 334	11 108	10 205	5 770	8 661	16 003 845	44 935	73 165	3 401	163	2 970
maart	16 838	12 566	10 586	7 215	7 643	16 011 488	48 391	81 639	4 477	171	3 252
april	15 677	11 553	9 717	5 599	8 242	16 019 730	41 359	69 046	5 873	146	2 854
mei	17 536	12 052	10 663	6 185	9 962	16 029 692	47 367	80 811	9 982	185	3 297
juni	17 056	11 417	10 078	6 884	8 833	16 038 525	48 137	79 592	11 679	161	3 119
juli	17 948	11 180	12 168	8 431	10 505	16 049 030	57 527	83 643	7 571	201	3 192
augustus	17 729	11 104	14 605	7 954	13 276	16 062 306	63 229	80 687	10 371	269	3 020
september	17 151	10 703	13 076	6 440	13 084	16 075 390	52 687	73 473	10 542	364	2 979
oktober	17 608	11 517	12 300	7 160	11 231	16 086 621	55 940	85 987	6 116	480	3 503
november	16 367	11 384	10 358	6 160	9 181	16 095 802	50 751	83 240	4 183	528	3 101
december	16 546	12 589	7 264	6 490	9 483	16 105 285	45 954	77 438	4 159	480	2 363
2002											
januari	17 176	13 970	10 957	7 640	6 523	16 111 808	56 698	90 129	3 970	597	3 082
februari	15 574	11 709	9 502	5 805	7 562	16 119 370	46 875	76 162	5 068	604	2 881
maart	16 937	13 450	9 398	7 310	5 575	16 124 945	52 142	79 988	4 593	665	2 881
april	16 402	12 405	9 760	8 121	5 636	16 130 581	48 269	86 315	6 241	646	2 738
mei	16 962	11 433	8 393	6 800	7 122	16 137 703	45 638	77 391	10 451	629	2 553
juni	16 613	11 352	10 024	8 736	6 549	16 144 252	53 936	87 421	12 275	686	3 041

¹⁾ Inclusief saldo administratieve correcties.²⁾ Inclusief het verschil tussen het officieel vastgestelde en het berekende inwonertal (overige correcties).

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Tabel 2
Levendgeborenen naar legitimiteit en rangnummer (uit de moeder)

	Eerste kinderen	Tweede kinderen	Derde kinderen	Vierde of volgende kinderen	Totaal	w.o. buitenechtelijk	
						totaal	w.o. eerste kinderen
1997	89 322	68 173	24 238	10 710	192 443	36 863	23 410
1998	93 876	69 877	24 970	10 685	199 408	41 439	26 691
1999	93 815	71 289	24 840	10 501	200 445	45 592	29 165
2000	95 972	74 014	25 685	10 948	206 619	51 539	32 365
2001	94 508	73 406	24 813	10 412	203 139	56 198	35 522
januari	8 170	6 165	2 086	928	17 349	4 702	3 061
februari	7 174	5 498	1 837	825	15 334	4 212	2 733
maart	7 685	6 152	2 137	864	16 838	4 413	2 756
april	7 066	5 768	2 020	823	15 677	4 238	2 675
mei	7 813	6 548	2 233	942	17 536	4 651	2 852
juni	7 830	6 233	2 090	903	17 056	4 590	2 850
juli	8 425	6 524	2 140	859	17 948	5 021	3 177
augustus	8 291	6 347	2 200	891	17 729	4 825	3 085
september	8 133	6 197	1 989	832	17 151	4 745	2 998
oktober	8 254	6 321	2 127	906	17 608	4 981	3 181
november	7 779	5 850	1 921	817	16 367	4 751	3 021
december	7 888	5 803	2 033	822	16 546	5 069	3 133
2002							
januari	7 958	6 276	2 093	849	17 176	4 798	2 963
februari	7 153	5 667	1 899	855	15 574	4 500	2 836
maart	7 526	6 369	2 206	836	16 937	4 814	2 939
april	7 122	6 246	2 190	844	16 402	4 514	2 681
mei	7 621	6 460	2 086	795	16 962	4 927	3 020
juni	7 535	6 137	2 101	840	16 613	4 805	2 936

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Tabel 3
Overledenen naar leeftijd en geslacht

	0–19 jaar		20–39 jaar		40–59 jaar		60–79 jaar		80–89 jaar		90+ jaar		Totaal		w.o. beneden 1 jaar ¹⁾	
	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
1997	1 016	724	2 026	1 151	8 187	5 421	32 890	21 785	18 425	25 864	4 699	13 595	67 243	68 540	541	427
1998	1 103	692	1 901	1 035	8 340	5 520	33 343	21 962	18 598	26 028	4 924	14 036	68 209	69 273	613	422
1999	1 055	785	1 937	1 128	8 570	5 787	33 416	22 608	18 716	26 452	5 178	14 855	68 872	71 615	563	485
2000	999	761	1 740	1 006	8 204	5 552	30 974	20 245	20 619	26 733	6 237	17 457	68 773	71 754	582	477
2001	1 096	764	1 820	1 042	8 749	5 987	32 143	22 059	19 369	27 041	5 091	15 109	68 268	72 002	613	473
januari	113	83	173	98	744	524	2 766	2 007	1 842	2 594	541	1 612	6 179	6 918	58	45
februari	96	57	123	74	630	443	2 521	1 703	1 586	2 107	469	1 299	5 425	5 683	49	39
maart	88	63	143	87	779	546	2 939	1 903	1 723	2 416	513	1 366	6 185	6 381	50	44
april	84	48	142	89	709	475	2 677	1 769	1 684	2 194	449	1 233	5 745	5 808	45	29
mei	95	67	151	96	774	513	2 818	1 783	1 665	2 320	442	1 328	5 945	6 107	54	49
juni	92	68	152	83	690	487	2 684	1 737	1 523	2 242	433	1 226	5 574	5 843	52	42
juli	99	65	154	76	638	456	2 575	1 748	1 541	2 196	375	1 257	5 382	5 798	59	35
augustus	89	75	134	91	787	492	2 463	1 771	1 484	2 144	373	1 201	5 330	5 774	45	45
september	80	56	165	83	725	522	2 401	1 785	1 429	2 046	328	1 083	5 128	5 575	49	37
oktober	89	69	178	82	749	540	2 652	1 881	1 587	2 164	402	1 124	5 657	5 860	50	47
november	83	55	174	79	720	482	2 693	1 855	1 582	2 183	352	1 126	5 604	5 780	49	25
december	88	58	131	104	804	507	2 954	2 117	1 723	2 435	414	1 254	6 114	6 475	53	36
2002																
januari	97	64	146	90	808	559	2 986	2 130	2 036	2 725	611	1 718	6 684	7 286	51	34
februari	76	80	151	91	640	502	2 587	1 690	1 702	2 287	507	1 396	5 663	6 046	45	50
maart	88	61	156	97	751	539	2 914	2 066	1 950	2 705	515	1 608	6 374	7 076	57	39
april	82	59	162	96	734	516	2 897	1 833	1 816	2 335	450	1 425	6 141	6 264	46	37
mei	92	45	147	76	722	471	2 608	1 815	1 615	2 202	382	1 258	5 566	5 867	41	25
juni	89	62	154	94	717	486	2 609	1 757	1 623	2 152	399	1 210	5 591	5 761	43	35

¹⁾ Leeftijd op de laatste verjaardag.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Tabel 4
Buitenlandse migratie naar geboorteland

	Totaal ¹⁾	Werelddelen					Landen						
		Europa	Amerika	Azië	Afrika	Oceanië	EU-landen					Afgha- nistan	China
							Nederland	België	BR Duitsland	Verenigd Koninkrijk	Overige EU-landen		
Immigratie ²⁾													
1997	109 860	56 719	15 736	22 016	14 527	862	22 715	2 244	5 548	4 454	7 533	3 664	1 788
1998	122 407	60 679	20 492	24 080	16 027	1 039	25 984	2 336	5 465	4 469	8 145	3 929	1 940
1999	119 151	61 522	19 946	21 557	14 921	1 204	24 974	2 360	5 193	4 780	8 523	5 506	1 850
2000	132 850	66 921	22 428	24 340	17 823	1 338	23 817	2 244	5 150	5 564	8 843	4 610	2 632
2001	132 790	65 524	20 255	24 874	20 679	1 455	23 173	2 086	5 086	5 505	8 827	4 437	3 631
januari	11 770	6 108	1 730	2 056	1 746	130	2 208	216	448	499	840	409	193
februari	10 205	4 962	1 335	2 088	1 720	99	1 473	150	380	413	725	405	247
maart	10 586	5 204	1 491	2 109	1 676	105	1 631	141	372	461	711	421	261
april	9 717	4 668	1 285	1 919	1 712	133	1 560	129	364	428	542	375	321
mei	10 663	5 102	1 438	2 176	1 790	157	1 717	164	398	448	690	439	252
juni	10 078	4 935	1 566	1 955	1 506	116	1 958	149	372	413	562	435	199
juli	12 168	5 923	2 436	2 140	1 550	119	2 847	176	427	443	621	430	271
augustus	14 605	7 197	3 046	2 323	1 892	147	2 881	255	556	664	895	344	346
september	13 076	6 489	2 011	2 535	1 926	114	1 983	199	602	553	1 094	283	550
oktober	12 300	6 236	1 551	2 306	2 083	124	1 966	215	528	531	958	356	416
november	10 358	5 112	1 306	1 983	1 823	134	1 617	162	373	410	755	313	363
december	7 264	3 588	1 060	1 284	1 255	77	1 332	130	266	242	434	227	212
2002													
januari	10 957	5 515	1 483	2 004	1 835	120	2 035	217	412	394	762	367	266
februari	9 502	4 802	1 300	1 550	1 713	135	1 499	168	336	383	741	250	226
maart	9 398	4 723	1 243	1 616	1 681	135	1 539	177	416	391	687	243	260
april	9 760	4 606	1 323	1 795	1 933	103	1 492	149	378	347	591	270	292
mei	8 392	4 116	1 096	1 439	1 634	107	1 618	152	285	306	520	186	172
juni	10 024	4 680	1 422	1 806	1 999	116	1 924	151	371	326	544	275	237
Emigratie (inclusief saldo administratieve correcties)													
1997	81 973	58 535	9 701	6 889	6 089	774	37 849	1 293	4 336	3 748	5 249	56	592
1998	79 289	56 709	8 953	7 059	5 827	717	35 778	1 371	4 321	3 971	5 643	109	532
1999	78 779	55 853	9 055	7 054	5 997	818	35 785	1 331	4 119	3 643	5 627	204	544
2000	78 977	57 041	8 333	6 834	5 935	834	37 414	1 375	3 980	3 353	5 757	214	502
2001	82 201	58 643	8 632	7 195	6 873	857	39 214	1 410	3 853	3 085	5 754	266	534
januari	7 913	5 462	921	666	779	85	3 826	141	283	243	445	39	77
februari	5 770	4 172	477	487	566	68	2 635	101	290	218	469	20	30
maart	7 215	5 009	747	743	655	60	3 429	115	276	276	438	16	50
april	5 599	4 129	521	477	426	46	2 836	86	310	204	362	25	28
mei	6 185	4 376	643	598	513	55	2 770	113	300	266	482	29	43
juni	6 884	4 798	909	557	548	72	3 101	111	315	254	549	17	47
juli	8 431	6 267	893	632	557	82	4 104	147	419	364	783	32	50
augustus	7 954	5 857	783	621	616	77	4 031	148	375	284	558	20	40
september	6 440	4 728	612	532	486	82	3 190	116	297	257	441	—4	39
oktober	7 160	4 970	711	748	658	73	3 318	117	356	235	449	32	55
november	6 160	4 255	727	559	540	79	2 918	118	286	234	334	25	29
december	6 490	4 620	688	575	529	78	3 056	97	346	250	444	15	46
2002													
januari	7 640	5 207	818	849	670	97	3 589	121	355	283	443	32	73
februari	5 805	4 149	695	476	420	64	2 758	113	261	214	384	23	31
maart	7 310	5 060	732	794	659	65	3 257	114	340	328	502	32	57
april	8 121	5 505	932	814	782	86	3 601	120	360	275	559	20	58
mei	6 800	4 722	707	703	592	76	2 955	107	343	317	536	31	84
juni	8 736	6 185	1 106	750	599	96	3 930	160	414	348	786	24	51

¹⁾ Inclusief geboorteland onbekend.²⁾ Inclusief in Nederlandse asielzoekerscentra geboren kinderen.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Egypte	Irak	Iran	Japan	Marokko	Nederlandse Antillen + Aruba	Somalie	Suriname	Turkije	VS van Amerika	Voormalig Joegoslavië	Vormalige Sovjet-Unie	Zuid-Afrika
826	6 130	1 689	1 293	4 894	4 751	1 644	3 555	6 291	3 151	1 818	2 162	1 051
859	7 368	1 139	1 228	5 531	7 588	1 385	4 603	5 459	3 408	1 682	2 656	1 688
671	3 346	1 144	1 293	4 670	8 813	1 668	3 205	4 817	3 488	4 133	2 975	1 333
571	4 445	1 733	1 298	4 482	10 167	2 181	3 601	5 393	3 538	4 780	6 104	1 331
623	3 093	2 131	1 310	5 230	8 267	1 718	3 565	5 967	3 205	3 196	6 125	1 407
46	378	182	67	462	667	148	290	549	294	341	495	170
60	371	171	89	452	455	180	265	481	207	318	496	128
43	365	202	83	358	531	214	273	480	228	310	651	134
47	237	146	112	487	472	133	259	450	204	318	544	106
46	298	169	143	560	526	161	302	518	225	263	436	119
64	215	179	144	372	695	135	247	411	244	227	474	111
66	215	179	137	292	1 313	154	372	371	321	251	442	109
71	255	175	141	605	1 591	123	345	671	460	215	479	107
62	197	184	129	513	756	160	380	627	331	239	529	112
43	218	220	105	488	526	134	319	528	237	298	663	142
47	215	185	91	395	404	112	283	521	255	233	565	98
28	129	139	69	246	331	64	230	360	199	183	351	71
62	195	210	84	426	461	110	286	482	328	213	514	113
52	169	157	68	355	318	125	235	476	289	208	520	124
52	163	137	84	382	386	73	237	503	202	184	383	105
35	187	128	120	484	388	102	311	539	214	193	467	81
55	126	93	117	395	305	82	248	370	175	135	351	90
53	166	163	125	461	383	98	263	467	266	159	393	84
502	257	465	1 246	1 711	2 905	771	2 228	2 637	2 494	1 122	538	647
373	373	349	1 137	1 466	2 385	846	1 791	2 210	2 544	774	596	815
335	720	339	1 237	1 432	2 646	1 286	1 630	1 860	2 557	938	493	816
270	633	318	1 155	1 105	2 443	1 829	1 273	1 158	2 489	1 263	667	680
199	906	388	1 136	1 093	2 895	2 436	1 135	1 278	2 512	1 122	717	701
26	77	33	61	95	284	215	151	164	265	136	65	84
16	85	21	49	51	165	272	46	80	155	107	53	54
23	58	32	246	124	263	216	162	118	172	150	51	48
14	34	24	89	42	168	169	55	79	160	76	36	42
11	66	33	100	107	223	147	87	117	173	86	69	59
20	65	48	94	129	268	194	95	129	305	77	84	45
7	68	18	111	96	270	195	53	97	354	82	52	82
14	79	26	98	117	244	276	83	106	254	101	59	62
11	72	26	83	60	248	182	65	88	143	54	58	52
11	124	60	83	109	255	276	144	125	157	87	54	51
19	75	35	52	84	273	151	115	80	172	90	70	48
27	103	32	70	79	234	143	79	95	202	76	66	74
29	135	51	105	102	306	204	131	107	188	71	57	92
-2	116	29	69	63	291	219	83	91	182	93	60	37
35	173	27	169	107	250	237	136	122	146	110	83	69
18	155	34	175	163	340	242	193	154	219	138	97	70
20	122	35	75	84	213	170	120	98	179	130	76	66
4	123	41	115	107	329	169	132	118	355	99	88	67

Tabel 5
Asielaanvragen naar land van nationaliteit

	Totaal	w.o.											
		Afgha- nistan	Angola	Bosnië- Herzego- vina	China	Guinee	Irak	Iran	Servië en Monte- negro	Sierra Leone	Somalië	Sri Lanka	Turkije
1997	34 443	5 920	373	1 968	1 158	120	9 641	1 253	1 652	390	1 280	1 497	1 135
1998	45 217	7 118	608	3 769	916	338	8 300	1 680	4 288	482	2 775	1 049	1 222
1999	42 729	4 400	1 585	1 169	1 246	526	3 703	1 527	7 125	1 280	2 731	856	1 490
2000	43 559	5 032	2 181	1 637	1 393	1 388	2 747	2 530	3 813	2 004	2 095	972	2 246
2001	32 579	3 627	4 113	1 026	706	1 467	1 329	1 522	913	2 410	1 100	682	1 400
januari	3 697	342	350	211	96	161	214	310	106	207	135	76	174
februari	2 805	254	195	191	86	140	139	172	59	204	85	42	154
maart	3 086	358	353	139	59	139	171	125	106	218	103	57	152
april	2 781	263	291	88	79	157	97	124	81	216	98	72	131
mei	2 549	298	342	106	38	117	85	98	102	135	89	49	141
juni	2 219	262	257	68	45	121	94	92	52	170	75	56	100
juli	2 475	255	340	58	63	121	94	108	84	205	77	57	92
augustus	2 462	274	386	30	41	119	105	62	58	178	83	44	87
september	2 551	323	365	49	45	106	75	104	89	150	110	31	103
oktober	3 401	470	556	44	57	148	105	140	91	247	122	91	119
november	2 399	242	443	24	55	80	71	89	42	229	73	54	78
december	2 154	286	235	18	42	58	79	98	43	251	50	53	69
2002													
januari	2 377	196	295	17	54	84	79	94	56	232	61	49	91
februari	1 972	141	273	36	46	55	100	71	41	188	35	37	76
maart	1 950	137	282	8	60	53	53	73	58	239	44	28	52
april	1 767	111	256	15	59	36	69	68	47	186	50	29	54
mei	1 590	53	225	18	95	45	65	46	29	155	34	30	40
juni	1 479	60	154	8	37	33	118	39	40	82	64	37	51

Bron: Ministerie van Justitie.

Inhoudsopgave augustus 1997–augustus 2002

	Aflevering	Bladzijde
--	------------	-----------

1. BEVOLKINGSSTRUCTUUR EN -ONTWIKKELING

Artikelen

– Demografie van Nederland 1996	november	1997	6–22
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie, 1980–1997	december	1997	4
– Meer dan duizend mensen van honderd jaar of ouder	december	1997	6– 8
– Bevolkingsontwikkeling in 1997: stijging bevolkingsgroei	maart	1998	8–13
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie, 1980–1998	september	1998	6
– Demografie van Nederland 1997	december	1998	8–24
– Kinderen en jeugdigen, 1970–2020	maart	1999	6
– Demografische ontwikkelingen en collectieve uitgaven	maart	1999	9–12
– Bevolkingsgroei 1998: veel geboorten, veel immigranten	maart	1999	13–19
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie in de jaren negentig	september	1999	6
– Hoeveel mensen maken voor de tweede keer een eeuwwisseling mee?	november	1999	10–11
– Bevolkingsontwikkeling 1900–2100	december	1999	9–16
– Dutch population statistics based on population register data	februari	2000	9–15
– Demografie van Nederland 1999	maart	2000	9–33
– Geregistreerd partnerschap en burgerlijke staat: toepassing in de bevolkingsstatistieken	mei	2000	10–13
– Caleidoscoop van de moderne levensloop	juni	2000	10–17
– Bevolkingsstatistieken in Statline	april	2001	4– 6
– Zestien miljoen inwoners	april	2001	7
– Bevolkingsgroei blijft hoog	juli	2001	4– 6
– Oorzaken van de vergrijzing in de afgelopen vijftig jaar	juni	2002	9–12

Jaarcijfers

– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1997	augustus	1997	17–20
– Demografische kerncijfers, 1985–1996	september	1997	13–18
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1998	augustus	1998	21–24
– Demografische kerncijfers, 1990–1997	december	1998	53–58
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1999	juni	1999	29–32
– Demografische kerncijfers, 1990–1998	januari	2000	29–34
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 2000	augustus	2000	19–22
– Demografische kerncijfers, 1990–1999	januari	2001	26–30
– Bevolkingsstatistieken in Statline	mei	2001	41–42
– Bevolking naar leeftijd, burgerlijke staat en geslacht, 1 januari 2001	september	2001	25–28

2. BEVOLKING NAAR REGIO

Artikelen

– Regionale spreiding van Antillianen en Arubanen, 1997	februari	1998	6
– Regionale verschillen in bevolking	maart	1998	14–25
– Regionale spreiding van de allochtone bevolking	juli	2002	4–11

Jaarcijfers

– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1997	december	1997	40–47
– Bevolking naar geslacht per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1997	december	1997	48–66
– Bevolking per gemeente naar provincie, 1 januari 1998	januari	1998	20–24
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per provincie en landsdeel	februari	1998	12–15
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per gemeentegroep naar stedelijkheid gemeenten	februari	1998	16–17
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per gemeentegroep naar inwonertal	februari	1998	18–25
– Demografische cijfers per provincie, 1992–1997	april	1998	19–31
– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1998	juli	1998	27–35
– Bevolking naar geslacht per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1998	december	1998	59–77
– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per provincie en landsdeel	december	1998	78–81

	Aflevering	Bladzijde
--	------------	-----------

– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per gemeentegroep naar stedelijkheid gemeenten	december	1998	82– 83
– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per gemeentegroep naar inwonertal	december	1998	84– 91
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 1999	januari	1999	20– 24
– Demografische cijfers per provincie, 1993–1998	april	1999	41– 54
– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1999	juli	1999	19– 26
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 2000 (berekende cijfers)	januari	2000	35– 39
– Demografische cijfers per provincie, 1994–1999	februari	2000	29– 42
– Stand van de bevolking op 1 januari 1999 en loop van de bevolking in 1998, regionale cijfers	februari	2000	43– 55
– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 2000	november	2000	35– 43
– Demografische cijfers per provincie, 1995–2000	januari	2001	31– 42
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 2001 (berekende cijfers)	januari	2001	43– 47
– Stand van de bevolking op 1 januari 2000 en loop van de bevolking in 1999, regionale cijfers	januari	2001	48– 59

3. BEVOLKING NAAR NATIONALITEIT EN GEBOORTELAND

Artikelen

– Verhuizingen van Marokkanen, Turken, Antillianen en Surinamers naar leeftijd, 1996	augustus	1997	4
– Regionale spreiding van Antillianen en Arubanen, 1997	februari	1998	6
– Antillianen en Arubanen naar jaar van laatste vestiging, leeftijd bij laatste vestiging en verband tussen huwelijk en vestiging	mei	1998	6
– Chinezen in Nederland, 1 januari 1997	mei	1998	8– 11
– Personen met dubbele nationaliteit	april	1999	6
– Allochtonen in Nederland: vijf grote groepen	april	1999	9– 19
– Naar geboorteland gemengde echtparen	juli	1999	6
– Allochtonen in Nederland: vluchtelingen en asielzoekers	juli	1999	10– 18
– Allochtonen in Nederland: westers/niet-westers, 1999	november	1999	6– 7
– Joegoslaven in Nederland, 1 januari 1999	februari	2000	6
– Binnenlands verhuisgedrag van allochtonen	maart	2000	34– 43
– Gezinnen met kinderen naar allochtoniteit	mei	2000	6– 7
– Aantallen allochtonen volgens verschillende definities	mei	2000	14– 17
– Main trends in the labour force in the European Union	oktober	2000	9– 16
– Niet-westerse derde generatie, een eerste verkenning	juni	2001	16– 19
– Spreiding van niet-westerse allochtonen over Nederland	juni	2001	20– 23
– Klein deel van asielzoekers ingeschreven in GBA	september	2001	4– 7
– Inwonende Turkse en Marokkaanse jongeren	september	2001	8– 9
– Verdubbeling van het aantal allochtonen in de afgelopen kwart eeuw	september	2001	12– 16
– Schattingsmethode voor de allochtone bevolking in de afgelopen kwart eeuw	september	2001	17– 22
– Allochtonen, een jonge en groeiende bevolkingsgroep	november	2001	11– 15
– Relatie- en gezinsvorming van allochtonen	november	2001	16– 21
– Gehuwde allochtonen en hun partner	november	2001	22– 25
– Eerste generatie Molukkers in Nederland	december	2001	28– 30
– Effect van vruchtbaarheid en migratie op de groei van het aantal allochtonen	februari	2002	27– 31
– Illegalen in Nederland	maart	2002	21
– Demografische ontwikkeling van de Molukse bevolkingsgroep in Nederland	juni	2002	13– 17
– Regionale spreiding van de allochtone bevolking	juli	2002	4– 11
– Allochtone eenouders	juli	2002	18– 19

Jaarcijfers

– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, 1 januari 1997	december	1997	67– 75
– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, per provincie en in de vier grote gemeenten, 1 januari 1997	december	1997	76– 88
– Bevolking per gemeente naar geboorteland resp. Geboorteland ouders, 1 januari 1997	december	1997	89–107

Inhoudsopgave augustus 1997–augustus 2002

	Aflevering	Bladzijde
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1997	december 1997	108–116
– Allochtonen in Nederland volgens de beperkte definitie, 1 januari 1997	maart 1998	26– 33
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per provincie en de vier grote gemeente, 1 januari 1997	maart 1998	34– 45
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per gemeente, 1 januari 1997	maart 1998	46– 54
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1997	juni 1998	17– 28
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1998	oktober 1998	28– 35
– Allochtonen in Nederland volgens de beperkte definitie, 1 januari 1998	november 1998	24– 31
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per provincie en de vier grote gemeente, 1 januari 1998	november 1998	32– 44
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per gemeente, 1 januari 1998	november 1998	45– 52
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per viercijferig Postcodegebied, 1 januari 1998	april 1999	55– 66
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1999	augustus 1999	15– 23
– Allochtonen, 1 januari 1999	december 1999	48–115
– Inwoners en allochtonen per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1999	juli 2000	16– 43
– Allochtonen, 1 januari 2000	september 2000	22– 85
– Inwoners en allochtonen per viercijferig postcodegebied, 1 januari 2000	november 2000	44– 71
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 2000	december 2000	13– 21
– Allochtonen in Nederland, 1 januari 2001	september 2001	29– 36

4. GEBOORTE

Artikelen

– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief (rectificatie)	augustus 1997	10
– Achtergronden van vruchtbaarheidsontwikkelingen	oktober 1997	12– 24
– Geboortevruchtbaarheid en consumentenvertrouwen: een econometrische analyse	november 1997	23– 27
– Veel vrouwen kampen met vruchtbaarheidsproblemen	februari 1998	6– 7
– Kenmerken van moeders bij geboorte van het eerste kind	maart 1998	6
– Sterke daling aantal tienermoeders	mei 1998	12– 13
– Vruchtbaarheid van in het buitenland geboren vrouwen	juli 1998	8– 10
– Geboortenregeling 1998	december 1998	25– 29
– Echterlijke en buitenechtelijke levendgeborenen, 1960–1999	januari 1999	6
– Fertility of foreign-born women in the Netherlands	november 1999	12– 14
– TFR naar leeftijd en geboorteland, 1990–1998	december 1999	6
– Afstel door uitstel: (kinder)loos alarm?	januari 2000	9– 22
– Aantal tienermoeders toch weer gestegen	januari 2000	23– 25
– Sex-ratio, Nederlanders en allochtonen	maart 2000	6
– Krijgen allochtonen vrouwen van de tweede generatie minder kinderen dan de moeder	oktober 2000	17– 24
– Vruchtbaarheid van allochtonen vrouwen	november 2000	9– 11
– Allochtone moeders in Nederland	november 2000	12– 21
– Kinderen krijgen over de landsgrenzen heen	november 2000	22– 26
– Jonge moeders zijn steeds ouder	november 2000	27– 31
– Werkende moeders in de komende twintig jaar	november 2000	32– 34
– Aantal tienermoeders weer toegenomen	februari 2001	4– 5
– Steeds meer kinderen buiten het huwelijk geboren	maart 2001	4– 5
– Een kind of uit elkaar	maart 2001	6– 11
– Laat getrouwd, snel een kind	juli 2001	7– 9
– Buitenechtelijke geboorten in Nederland en Europa: traditie of transitie?	oktober 2001	4– 7
– Keuze voor het kindertal: zo moeder, zo dochter	februari 2002	4– 6
– Effect van vruchtbaarheid en migratie op de groei van het aantal allochtonen	februari 2002	27– 31
– Stellen die uitstellen	augustus 2002	4– 7

Jaarcijfers

– Geboorte, 1992–1996	november 1997	28– 38
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	25– 34
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1996	februari 1998	26– 34
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	25– 33
– Geboorte, 1993–1997	februari 1999	15– 24
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1997	maart 1999	20– 28

	Aflevering	Bladzijde
– Geboorte, 1994–1998	november 1999	35–44
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1998	februari 2000	56–64
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	24–33
– Geboorte, 1995–1999	oktober 2000	25–34
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1999	november 2000	72–80
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	22–31
– Geboorte, 1996–2000	november 2001	34–36

5. STERFTE EN LEVENSVERWACHTING

Artikelen

– Sterfte in relatie tot warmte, kou en griep	november 1997	4
– Periode-overlevingstafels naar geslacht en leeftijd, 1991–1995	januari 1998	8–13
– Veel sterfgevallen in maart en april 1998	augustus 1998	8– 9
– Seizoenspatronen in de sterfte	mei 1999	6
– Ruim 2000 extra overledenen in januari 2000	april 2000	9–10
– Zelfdoding in Nederland	april 2000	11–16
– Sterfte in de jaren negentig	februari 2001	6– 9
– Voeding en sterfte	augustus 2001	6– 9
– Effecten van sociaal-economische status van kleine, middelgrote en grote geografische eenheden op de sterfte	november 2001	4–10
– Dodelijke verkeersslachtoffers in 2000	november 2001	26–30
– Welvaartsongelijkheid in de jaarlijkse sterftekans	februari 2002	25–26
– Sociaal-economische status indicator op postcodeniveau	februari 2002	32–35
– Hogere zuigelingensterfte in minder welvarende gebieden en onder niet-westerse allochtonen in Nederland	maart 2002	4– 6
– De lijst van belangrijke doodsoorzaken nader bekeken	maart 2002	7–13
– Overlevenden per generatie	maart 2002	14–16
– Slachtoffers van moord en doodslag: vooral jonge mannen in de grote steden	april 2002	4– 7
– Sterfte door privé-ongevallen: vooral dodelijke valpartijen	mei 2002	7– 9
– Sterftequotiënten per generatie	mei 2002	10–12
– Gehuwden leven het langst	juni 2002	4– 8
– Zelfdoding in 2000	juli 2002	12–14
– Weduwen en weduwnaars: trends in sterfte onder echtparen	augustus 2002	8–10
– Sterfte aan kanker ruim een kwart van de totale sterfte	augustus 2002	11–13

Jaarcijfers

– Sterfte, 1992–1996	november 1997	39–45
– Overlevingstafels, 1996 en 1992–1996	november 1997	46–50
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	35–43
– Doodgeborenen, 1995 en 1996	februari 1998	35–36
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	34–42
– Sterfte, 1993–1997	februari 1999	25–31
– Overlevingstafels, 1997 en 1993–1997	maart 1999	29–33
– Doodgeborenen, 1997	maart 1999	34
– Overlevingstafels, 1998 en 1994–1998	september 1999	19–23
– Sterfte, 1994–1998	november 1999	45–53
– Doodgeborenen, 1998	november 1999	54–55
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	34–42
– Sterfte naar doodsoorzaak, 1998	april 2000	58–63
– Doodgeborenen, 1999	oktober 2000	35–36
– Sterfte, 1995–1999	oktober 2000	37–44
– Overlevingstafels, 1999 en 1995–1999	november 2000	81–85
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	32–40
– Sterfte, 1996–2000	november 2001	37–39
– Sterfte naar doodsoorzaak, 1999 en 2000	maart 2002	25–31

6. BINNENLANDSE MIGRATIE EN VERHUIZINGEN

Artikelen

– Verhuizingen van Marokkanen, Turken, Antillianen en Surinamers naar leeftijd, 1996	augustus 1997	4
– Verhuizingen naar leeftijd, gezinsverband en periode van het jaar 1995–1997	oktober 1998	6
– Twintigers verhuizen het verst en het vaakst	december 1998	30–35
– Verhuizingen in de vier grote steden, 1997	mei 1999	9–17
– Binnenlands verhuisgedrag van allochtonen	maart 2000	34–43
– Verhuizingen vanwege veranderingen van de huishoudenssamenstelling	augustus 2002	14–17

Jaarcijfers

– Binnenlandse migratie, 1992–1996	oktober 1997	35–40
– Verhuizingen in Nederland, 1992–1996	oktober 1997	41–44
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	44–53
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1995–1997	september 1998	25–28

Inhoudsopgave augustus 1997–augustus 2002

	Aflevering	Bladzijde
– Binnenlandse migratie, 1993–1997	september 1998	29– 34
– Verhuizingen in Nederland, 1993–1997	september 1998	35– 38
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	43– 51
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1998	september 1999	24– 33
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1996–1998	oktober 1999	37– 40
– Binnenlandse migratie, 1994–1998	oktober 1999	41– 46
– Verhuizingen in Nederland, 1994–1998	oktober 1999	47– 50
– Binnenlandse migratie, 1995–1999	augustus 2000	23– 28
– Verhuizingen in Nederland, 1995–1999	augustus 2000	29– 32
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	41– 50
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1995–1999	januari 2001	60– 62
– Verhuizingen in Nederland, 1996–2000	december 2001	38

7. BUITENLANDSE MIGRATIE

Artikelen

– Turkse en Marokkaanse huwelijksmigranten	oktober 1997	25– 34
– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari 1998	14– 16
– Kenmerken van naar België emigrerende personen	april 1998	6
– Welk effect heeft het immigratiebeleid?	augustus 1998	10– 12
– Gezinshereniging en gezinsvorming onder asielmigranten	september 1998	8– 16
– Immi- en emigratie naar België en Duitsland, 1980–1996	oktober 1998	4
– Asielverzoeken, 1993–1997	november 1998	6
– Immigratie en asielaanvragen, 1996–1998	februari 1999	6
– Verband tussen huwelijk en vestiging in Nederland	augustus 1999	6
– Buitenlandse migratie van Nederlanders met geboorteland Nederlandse Antillen of Aruba naar geslacht en leeftijd, 1986–1999	januari 2000	6
– Migratie en vergrijzing in de 21 ^e eeuw	februari 2000	24– 28
– Immigratie van geëmigreerde Nederlanders	april 2000	6
– De nieuwe gastarbeider: manager uit de VS of informaticus uit India	september 2000	9– 12
– Waarom komen immigranten naar Nederland?	januari 2001	4– 7
– Gezinshereniging van asiele migranten nog gering	januari 2001	8– 14
– Asielverzoeken en inwilligingen in Europa	april 2001	8– 11
– Immigratie stijgt verder in de eerste helft 2001	augustus 2001	4– 5
– Klein deel van asielzoekers ingeschreven in GBA	september 2001	4– 7
– Iets meer asielverzoeken in de Europese Unie	januari 2002	13– 14
– Effect van vruchtbaarheid en migratie op de groei van het aantal allochtonen	februari 2002	27– 31
– Immigratie vanuit de voormalige Sovjetrepublieken	juni 2002	15– 17

Jaarcijfers

– Asielverzoeken, 1992–1996	augustus 1997	21– 24
– Buitenlandse migratie, 1992–1996	oktober 1997	45– 52
– Administratieve correcties, 1992–1996	oktober 1997	53– 56
– Buitenlandse migratie, 1993–1997	september 1998	39– 48
– Administratieve correcties, 1993–1997	september 1998	49– 52
– Asielverzoeken, 1993–1997	oktober 1998	36– 40
– Buitenlandse migratie, 1994–1998	oktober 1999	51– 60
– Administratieve correcties, 1994–1998	oktober 1999	61– 64
– Asielverzoeken, 1994–1998	december 1999	116–120
– Buitenlandse migratie, 1995–1999	augustus 2000	33– 42
– Administratieve correcties, 1995–1999	augustus 2000	43– 46
– Buitenlandse migratie, 1996–2000	december 2001	39– 42
– Asielverzoeken, 1996–2000	januari 2002	18

8. HUWELIJKSSLUITING, RELATIEVORMING EN -ONTBINDING

Artikelen

– Turkse en Marokkaanse huwelijksmigranten	oktober 1997	25– 34
– Eerste huwelijken, naar generatie, kalenderjaar, leeftidsgroep en geslacht, 1950–1996	januari 1998	6
– Geregistreerd partnerschap naar leeftijd, eerste maanden 1998	juli 1998	6
– Hertrouwde weduwen en weduwnaars, 1950–1997	augustus 1998	6
– Naar geboorteland gemengde huwelijken	augustus 1998	13– 15
– Belangstelling voor geregistreerd partnerschap groter dan verwacht	oktober 1998	8– 10
– Trouwen en scheiden: lichte restauratie op komst	juni 1999	8– 16
– Naar geboorteland gemengde echtparen	juli 1999	6
– Verband tussen huwelijk en vestiging in Nederland	augustus 1999	6

	Aflevering	Bladzijde
– Huwelijk en geregistreerd partnerschap, 1998	oktober 1999	6
– Verschillen in echtscheidingscijfers tussen Nederlandse gemeenten: een verklaring vanuit sociologisch en demografisch perspectief	november 1999	15– 24
– Cross-cultural marriages	december 1999	17– 20
– Glad to live alone or happier together	februari 2000	16– 23
– Weer samenwonen na scheiding of verweduwing	februari 2001	17– 20
– Steeds meer kinderen buiten het huwelijk geboren	maart 2001	4– 5
– Een kind of uit elkaar	maart 2001	6– 11
– Traditionele en moderne huwelijken	maart 2001	12– 13
– Trouwen vanuit het ouderlijk huis	juni 2001	13– 15
– Laat getrouwd, snel een kind	juli 2001	7– 9
– Trouwen op een bijzondere dag	september 2001	10– 11
– Tweeduizend homohuwelijken in eerste halfjaar	december 2001	26– 27
– Ex-samenwoners	maart 2002	17– 20
– Gehuwden leven het langst	juni 2000	4– 8

Jaarcijfers

– Huwelijksluitingen, 1992–1996	november 1997	51– 56
– Door huwelijksluiting gewettigde kinderen, 1992–1996	november 1997	57– 58
– Echtscheidingen, 1992–1996	november 1997	59– 66
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	54– 70
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	52– 65
– Huwelijksluitingen, 1993–1997	februari 1999	32– 38
– Echtscheidingen, 1993–1997	februari 1999	39– 47
– Door huwelijksluiting gewettigde kinderen, 1993–1997	mei 1999	18– 20
– Huwelijksluitingen, 1994–1998	november 1999	56– 62
– Echtscheidingen, 1994–1998	november 1999	63– 72
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	43– 57
– Huwelijksluitingen, 1995–1999	oktober 2000	45– 50
– Echtscheidingen, 1995–1999	oktober 2000	51– 59
– Huwelijksluitingen en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	51– 63
– Huwelijksluiting en partnerschapsregistratie, 1996–2000	oktober 2001	33– 36
– Huwelijksontbinding, 1996–2000	oktober 2001	37– 39

9. WIJZIGINGEN VAN NATIONALITEIT

Artikelen

– Wijzigingen van nationaliteit, 1997	september 1998	17– 24
– Aantal wijzigingen van nationaliteit sterk toegenomen in de jaren negentig	september 2000	13– 21

Jaarcijfers

– Wijzigingen van nationaliteit, 1996	november 1997	67– 73
– Wijzigingen van nationaliteit, 1997	april 1999	67– 73
– Wijzigingen van nationaliteit, 1998	september 1999	34– 40
– Wijzigingen van nationaliteit, 1999	september 2000	86– 93
– Wijzigingen van nationaliteit, 1996–2000	januari 2002	19

10. HUISHOUDENS EN GEZINNEN

Artikelen

– Vrouwen met een hoog inkomen blijven vaker kinderloos	december 1997	32– 38
– Institutionele huishoudens, 1 januari 1997	mei 1998	14– 17
– Meer vrouwen krijgen maar één kind	november 1998	8– 11
– Relatie- en gezinsvorming in Nederland en Noorwegen	november 1998	12– 23
– Relatie- en gezinsvorming van generaties 1945–1979; Uitkomsten van het Onderzoek		
– Gezinsvorming 1998	december 1999	21– 36
– Werkende moeders	april 2000	17– 23
– Gezinnen met kinderen naar allochtoniteit	mei 2000	6– 7
– Huishoudens, 1960–1998	juni 2000	6
– Veranderingen in huishoudenspositie tussen 1988 en 1989	december 2000	10– 12
– Uit het ouderlijk huis, 1998–2000	januari 2001	15– 16
– Huishoudens 1995–2000: eerste resultaten van de vernieuwde huishoudensstatistiek	februari 2001	10– 12
– Nieuwe huishoudensstatistiek: vergelijking met de oude statistiek	februari 2001	13– 16
– Weer samenwonen na scheiding of verweduwing	februari 2001	17– 20
– Uit huis...en dan	februari 2001	21– 22
– Boemerangkinderen	februari 2001	23
– 'Repartnering': weer samenwonen na een relatieontbinding	februari 2001	28– 30
– De invloed van achtergrondkenmerken op de leefvorm van vrouwen	maart 2001	14– 16

Inhoudsopgave augustus 1997–augustus 2002

	Aflevering	Bladzijde		Aflevering	Bladzijde
– Ervaringen van kinderen met het ouderlijk gezin	april	2001	12–14	– Population scenarios for the European Union: regional scenarios (rectification)	februari 1997 11
– Kleine en grote gezinnen	april	2001	16–20	– Kansverdeling van de bevolkingsprognose	april 1998 8–11
– Niet-westerse allochtonen eerder uit huis dan autochtonen	april	2001	21–22	– Demografische projecties van gezondheid en gezondheidszorg	april 1998 12–18
– Huishoudensprognose 2000–2050: meer ongehuwden, minder gehuwden	mei	2001	4– 7	– De toepassing van demografische prognoses in het volkshuisvestingsbeleid	mei 1998 18–22
– Huishoudensprognose 2000–2050: sterke groei aantal eenpersoonshuishoudens	mei	2001	8–11	– Korte termijn raming van geboorte, sterfte, immi- en emigratie	juni 1998 6
– Huishoudensprognose 2000–2050: huwelijk blijft populair	mei	2001	12–20	– Analysis and projection of national and regional mortality for countries of the European Economic Area	juni 1998 8–16
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over huishoudensposities	mei	2001	21–28	– Fertility scenarios for the European Economic Area	juli 1998 11–26
– Huishoudensprognose 2000–2050: vergelijking met de vorige prognose	mei	2001	29–31	– Schatting van het toekomstige aantal hulpbehoevende ouderen met behulp van een micromodelbevolking	augustus 1998 16–20
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 2000	mei	2001	39–40	– Geboorte, sterfte, migratiesaldo en groei, 1945–2020	december 1998 6
– Zelfstandig oud	juni	2001	4– 7	– Household Scenarios for the European Union	december 1998 36–49
– Het huishoudensprognosemodel	juli	2001	16–20	– International migration scenarios for the European Economic Area	december 1998 50–52
– Huishoudensprognose 2000–2050: hoe zeker is de toename van het aantal huishoudens?	augustus	2001	10–13	– Effect on the economy on international migration flows	januari 1999 8–19
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over onzekerheidsmarges	augustus	2001	14–17	– Bevolkingsprognose 1998–2050	februari 1999 8–14
– Woningbehoefte in het licht van een veranderde tehuisbevolking	oktober	2001	8–11	– Veronderstellingen over het toekomstige aantal asielzoekers	maart 1999 6
– Relatie- en gezinsvorming van allochtonen	november	2001	16–21	– Kinderen en jeugdigen, 1970–2020	april 1999 20–36
– Gehuwde allochtonen en hun partner	november	2001	22–25	– Allochtonenprognose 1998–2015	april 1999 37–40
– Nationale Huishoudensprognose: sterke verzorging van kleine huishoudens	december	2001	20–25	– Relatie tussen demografische prognoses en overheidsbeleid	april 1999 37–40
– De invloed van het ouderlijk gezin op relaties van jongeren	januari	2002	4– 8	– Vrouwen en scheiden: lichte restauratie op komst	juni 1999 8–16
– Hoe ontstaan eenouderhuishoudens?	januari	2002	9–10	– Nationale Huishoudensprognose 1998: aantal huishoudens blijft tot 2035 stijgen	juni 1999 17–28
– Nieuwe samenwoners	februari	2002	7–11	– Labour force scenarios for the European Union	september 1999 9–18
– Ex-samenwoners	maart	2002	17–20	– Stochastische bevolkingsprognose	oktober 1999 10–17
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 2001	april	2002	8– 9	– Onzekerheidsmarges voor geboorte, sterfte en migratie	oktober 1999 18–27
– Samenwoners van gelijk geslacht	mei	2002	4– 6	– Kansverdeling van de toekomstige bevolking, 1998–2050	oktober 1999 28–36
– Stellen die uitstellen	augustus	2002	4– 7	– Stochastische huishoudensprognose 1998–2050	november 1999 25–34
– Verhuizingen vanwege veranderingen van de huishoudenssamenstelling	augustus	2002	14–17	– Migratieprognose 1998–2050	december 1999 38–47
Jaarcijfers				– Bevolkingsprognose 1999–2005	januari 2000 26–28
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1996	augustus	1997	25	– Nationale Huishoudensprognose: 'grotere' huishoudens groeien niet meer	juli 2000 10–15
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1997	januari	1998	71–87	– Bevolkingsprognose 2000–2050: veronderstellingen en methodiek	januari 2001 17–21
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1997	maart	1998	55–65	– Bevolkingsprognose 2000–2050: bevolking groeit tot 18 miljoen	januari 2001 22–25
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1997	mei	1998	23–34	– Nederland vergrijst en ontgroent. Hoe zeker is dat? Resultaten uit de bevolkingsprognose 2000–2050	februari 2001 24–27
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1998	oktober	1998	41–57	– Bevolkingsprognose 2000–2050: kansverdeling van de toekomstige bevolking	februari 2001 31–35
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1998	oktober	1998	58–67	– Bevolkingsprognose 2000–2050: onzekerheidsmarge voor geboorte	februari 2001 36–38
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1998	juli	1999	27	– Bevolkingsprognose 2000–2050: achtergronden van vruchtbaarheidsontwikkelingen	februari 2001 39–44
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1998	november	1999	73–86	– Bevolkingsprognose 2000–2050: waargenomen en toekomstige ontwikkelingen in de vruchtbaarheid	februari 2001 45–53
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1999	maart	2000	44–54	– Allochtonenprognose 2000–2050: over tien jaar 2 miljoen allochtonen	maart 2001 17–22
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1999	maart	2000	55–71	– Allochtonenprognose 2000–2050: veronderstellingen over het toekomstige kindertal van allochtone vrouwen	maart 2001 23–30
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1999	mei	2000	18	– Bevolkingsprognose 2000–2050: recente ontwikkelingen in de migratie en veronderstellingen voor de toekomst	maart 2001 31–40
– Huishoudensstatistiek, 1 januari 2000	februari	2001	54–57	– Bevolkingsprognose 2000–2050: kunnen in de toekomst meer arbeidsmigranten worden verwacht?	maart 2001 41–46
– Uitkomsten huishoudensprognose 2000–2050	mei	2001	43–51	– Bevolkingsprognose 2000–2050: veronderstellingen over de asielmigratie	maart 2001 47–50
– Huishoudensstatistiek, 1 januari 2001	september	2001	37–40	– Allochtonenprognose 2000–2050: sterke contrasten tussen westerse allochtonen	april 2001 23–28
– Huishoudensstatistiek, 1 januari 2002*	augustus	2002	21–24	– Allochtonenprognose 2000–2050: de toename van het aantal niet-westerse allochtonen nader bekeken	april 2001 29–33
11. PROGNoses EN SCENARIO'S				– Bevolkingsprognose 2000–2050: onzekerheidsmarges voor de migratie	april 2001 34–39
Artikelen				– Huishoudensprognose 2000–2050: meer ongehuwden, minder gehuwden	mei 2001 4– 7
– Stijging arbeidsdeelname kan lasten van verzorging beperken	augustus	1997	6– 9	– Huishoudensprognose 2000–2050: sterke groei aantal eenpersoonshuishoudens	mei 2001 8–11
– Prognose van leerlingen- en studenten-aantallen	augustus	1997	11–16	– Huishoudensprognose 2000–2050: huwelijk blijft populair	mei 2001 12–20
– Nationale Huishoudensprognose 1996: uitstel van gezinsvorming	september	1997	6–12	– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over huishoudensposities	mei 2001 21–28
– Demografische prognoses en mobiliteit van personen	oktober	1997	6–11		
– Population scenarios for the European Economic Area: components of population growth	december	1997	9–16		
– Population scenarios for the European Union: regional scenarios	december	1997	17–31		
– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari	1998	14–16		
– Bevolkingsprognose 1997–2003: meer geboorten	januari	1998	17–19		

Inhoudsopgave augustus 1997–augustus 2002 (slot)

	Aflevering	Bladzijde
– Huishoudensprognose 2000–2050: vergelijking met de vorige prognose	mei 2001	29– 31
– Allochtonenprognose 2000–2050: hoe zeker is de toename van het aantal allochtonen?	mei 2001	32– 35
– Allochtonenprognose 2000–2050: onzekerheid van het toekomstige kindertal van allochtone vrouwen	mei 2001	36– 38
– Bevolkingsprognose 2000–2050: prognosemodel voor de sterfte	juli 2001	10– 15
– Het huishoudensprognosemodel	juli 2001	16– 20
– Huishoudensprognose 2000–2050: hoe zeker is de toename van het aantal huishoudens?	augustus 2001	10– 13
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over onzekerheidsmarges	augustus 2001	14– 17
– Woningbehoefte in het licht van een veranderende tehuisbevolking	oktober 2001	8– 11
– Nieuwe prognose van leerlingen- en studentenaantallen	oktober 2001	12– 14
– Vijftig jaar bevolkingsprognose: voorspelling van de geboorte	oktober 2001	15– 25
– Bevolkingsprognose 2001–2007: vrijwel in lijn met bevolkingsprognose 2000–2050	december 2001	4– 6
– Vijftig jaar bevolkingsprognoses: voorspelling van migratie	december 2001	7– 19
– Nationale Huishoudensprognose: sterke vergrijzing van kleine huishoudens	december 2001	20– 25
– Vijftig jaar bevolkingsprognose: voorspelling van sterfte	februari 2002	12– 24
– Prognoses van leerlingen- en studenten-aantallen: schattingen van de onzekerheid	april 2002	10– 13
– Onzekerheid van ramingen in een bestuurlijke omgeving	april 2002	14– 17
<i>Jaarcijfers</i>		
– Population scenarios for the countries of the European Union: regional scenarios	december 1997	117–125
– Bevolkingsprognose 1997–2003	januari 1998	88– 91
– Bevolkingsprognoses op gemeentelijk niveau volgens het PRIMOS-model 1997	maart 1998	66– 75
– Bevolkingsprognose 1998–2050	januari 1999	66– 75
– Allochtonenprognose 1998–2015	april 1999	74– 88
– Uitkomsten Huishoudensprognose 1998	juni 1999	33– 41
– Bevolkingsprognoses op gemeentelijk niveau volgens het PRIMOS-model 1999	december 1999	121–130
– Bevolkingsprognose 1999–2005	januari 2000	40– 42
– Uitkomsten Huishoudensprognose, huishoudens naar grootte, 1998–2050	juli 2000	44– 52
– Bevolkingsprognose 2000–2050	januari 2001	63– 71
– Uitkomsten allochtonenprognose 2000–2050	maart 2001	51– 65
– Uitkomsten huishoudensprognose 2000–2050	mei 2001	43– 51

	Aflevering	Bladzijde
12. INTERNATIONAAL		
<i>Artikelen</i>		
– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief (rectificatie)	augustus 1997	10
<i>Jaarcijfers</i>		
– Nederland internationaal gezien, 1960–1996	juli 1997	51– 56
13. POLITIEK EN BESTUUR		
<i>Artikelen</i>		
– Uitslagen van de uitgestelde gemeenteraadsverkiezingen van 28 oktober, 18 en 25 november 1998 en tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen van 3 maart 1999	augustus 1999	9– 14
– Uitslagen van de tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen van oktober en november 2000	oktober 2001	26– 30
14. BEVOLKINGSSTATISTIEK DIVERSEN		
<i>Artikelen</i>		
– Prognose van leerlingen- en studenten-aantallen	augustus 1997	11– 16
– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari 1998	14– 16
– Demografisch gedrag en opleidingsniveau	februari 1998	8– 9
– Demografische projecties van gezondheid en gezondheidszorg	april 1998	12– 18
– Zelfdoding in Nederland	april 2000	11– 16
– Werkende moeders	april 2000	17– 23
– Caleidoscoop van de moderne levensloop	juni 2000	10– 17
– Leefstijl en demografisch gedrag	augustus 2000	9– 18
– Bevolkingsstatistiek in Statline	april 2001	4– 6
– Religie in historisch perspectief	juni 2001	8– 12
– Woningbehoefte in het licht van een veranderende tehuisbevolking	oktober 2001	8– 11
– Nieuwe prognose van leerlingen- en studentenaantallen	oktober 2001	12– 14
– Effecten van sociaal-economische status van kleine, middelgrote en grote geografische eenheden op de sterfte	november 2001	4– 10
– Dodelijke verkeersslachtoffers in 2000	november 2001	26– 30
– Tijdens de oorlog in Nederland-Indië	januari 2002	11– 12
– Prognoses van leerlingen- en studenten-aantallen: schattingen van de onzekerheid	april 2002	10– 13
– Onzekerheid van ramingen in een bestuurlijke omgeving	april 2002	14– 17

Andere CBS-publicaties

Statistisch Jaarboek

Dit boek bevat cijfers over alle aspecten van de Nederlandse samenleving: bevolking, inkomen, economie, prijzen, financiële markten, milieu en vele andere onderwerpen. Het verschijnt jaarlijks in januari.

*Jaarlijks, 569 blz., € 25,-, incl. StatLine cd-rom.
ISSN 0924-2686. Kengetal A-26.*

Statistisch bulletin

Het Statistisch bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS. Het abonnement omvat tevens het maandelijks Conjunctuurbericht. Hierin wordt de actuele stand van zaken in de Nederlandse economie met behulp van korte en krachtige analyses en grafische presentaties getoond.

*Wekelijks, ca. 10 blz., € 70,50 per jaar.
ISSN 0166-9680.*

INDEX

Het CBS-magazine met een geheel eigen vormgeving. INDEX geeft vanuit de statistische optiek een brede kijk op de vele economische en sociale aspecten van de samenleving. Veel thema's met daarnaast een aantal gevarieerde onderwerpen.

*Jaarlijks 10 nummers, ca. 32 blz., € 90,- per jaar.
ISSN 1380-7447. Kengetal A-152.*

De Nederlandse Economie

Met deze publicatie beoogt het CBS op prettig leesbare wijze een breed en samenhangend overzicht te geven van de economie in Nederland. Behalve financieel-economische ontwikkelingen komen ook de arbeidsmarkt, bevolking, welzijn, milieu en regionale onderwerpen aan de orde.

Door Nederland te spiegelen aan het buitenland, wordt bovendien de internationale positie van ons land belicht.

*Jaarlijks, 212 blz., € 12,93.
ISSN 1386-1042. Kengetal P-19.*

Kennis en economie 2001

Kennis wordt tegenwoordig als de vierde productiefactor gezien naast de traditionele factoren: land, arbeid en kapitaal. In de publicatie Kennis en economie 2001 staan de uitkomsten van de R&D-enquête over 1999 centraal. Naast de vergelijking met Nederlandse gegevens van voorgaande jaren, worden de uitkomsten ook in een internationaal perspectief geplaatst: de cijfers van andere landen binnen de EU en de OESO worden hier ook gepresenteerd.

*Jaarlijks, 200 blz., € 28,50.
ISSN 903572955 2. Kengetal K-300.*

De digitale economie 2002

Deze nieuwe CBS-publicatie beschrijft de omvang en groei van de binnenlandse ICT-sector. Het gebruik van internet door huishoudens. De activiteiten door het Nederlandse bedrijfsleven op internet en andere elektronische netwerken. Daarnaast worden genoemde ontwikkelingen in Nederland vergeleken met die in de ons omringende landen.

*Jaarlijks, 237 blz., € 15,75.
ISSN 1568-2773. Kengetal P-34.*

Nationale Rekeningen

Deze publicatie geeft een compleet overzicht van de stand en de ontwikkeling van onze economie. Bevat gedetailleerde gegevens over de bedrijfstakken, over groepen producten en over ondernemingen, huishoudens en de overheid.

*Jaarlijks, 248 blz., € 38,57.
ISSN 0168-3489. Kengetal P-2.*

De Nederlandse conjunctuur

Met de in 2000 opgestarte publicatie De Nederlandse conjunctuur wordt de basis van de vele CBS-conjunctuurgegevens een gedetailleerd, samenhangend overzicht gegeven van de recente ontwikkelingen in de Nederlandse economie. De samenhang wordt onder andere bereikt door het gebruik van de uitkomsten van de Kwartaalrekeningen, die een systematische beschrijving van de economie geven.

*Kwartaal, € 34,- per jaar.
ISSN 1566-3191. Kengetal P-104.*

Maandstatistieken

Het CBS publiceert nog een aantal andere maandelijks periodieken. Enkele zijn:

Maandstatistiek van de prijzen
*Maandelijks, ca. 115 blz., € 109,50 per jaar.
ISSN 0166-9486. Kengetal U-2.*
Financiële Maandstatistiek
*Maandelijks, ca. 50 blz., € 92,50 per jaar.
ISSN 1381-6780. Kengetal O-1.*

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 506 en 507 van NOS-Teletekst.

Internet

De CBS-website is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

StatLine

StatLine is de gratis elektronische centrale databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie in de vorm van tabellen, teksten en grafieken. Alle resultaten kunt u bekijken, printen of exporteren. StatLine bevat tevens tijdreeksen over vele maatschappelijke en economische onderwerpen, over de regio en de conjunctuur. U kunt StatLine vinden op onze website: <http://www.cbs.nl/> of direct via: <http://statline.cbs.nl/>.

StatLine op cd-rom

StatLine is tegen geringe kosten ook op cd-rom te bestellen. U kunt dan StatLine dan op een intranetomgeving plaatsen of gebruiken op een computer zonder internetverbinding.

*10 keer per jaar, € 85,- per jaar, € 10,70 per exemplaar.
Kengetal: A-159cd.*

De publicaties van het CBS kunnen besteld worden bij de bestelservice van het CBS te Heerlen, tel. (045) 570 70 70, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl of via de boekhandel.

Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen bij de bibliotheek van ons Bureau in beide vestigingen. Tevens is in beide vestigingen een boekwinkel waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht.